Univerzita Hradec Králové

Fakulta informatiky a managementu

Katedra rekreologie a cestovního ruchu

Zhodnocení potenciálu cestovního ruchu vybrané destinace – Nový Zéland

(Komparace Severního a Jižního ostrova z hlediska udržitelnosti cestovního ruchu)

Bakalářská práce

Autor: Benjamin Křikava
Studijní obor: Management cestovního ruchu – anglický jazyk

Vedoucí práce: doc. PaeDr. Jiří Štyrský, CSc.

Hradec Králové duben 2015

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 21.4.2015 Benjamin Křikava

Poděkování:

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. PaeDr. Jiřímu Štyrskému, CSc. za metodické vedení práce a cenné rady při jejím psaní.

Anotace

Bakalářská práce hodnotí potenciál cestovního ruchu komparací Severního a Jižního ostrova Nového Zélandu z hlediska udržitelného cestovního ruchu a přibližuje používané metody a postupy. Práce využívá metodu analýzy, komparace a vlastního pozorování a má tři hlavní části. První část se týká pojmu udržitelný cestovní ruch a ostatních teoretických předpokladů. Ve druhé části jsou analyzovány a porovnávány zkoumané oblasti Rotorua, národní park Tongariro a ledovce Fox a Franz Josef z hlediska udržitelného cestovního ruchu. Ve třetí části jsou shrnuty výsledky komparace a položených hypotéz, kdy dvě z nich jsou potvrzeny a dvě vyvráceny, a přestože se jedná o odlišné oblasti, lze v nich aplikovat podobné metody udržitelného cestovního ruchu. V závěru práce doporučuje destinačnímu managementu komplexní hodnocení záměrů, potenciálním návštěvníkům získání aktuálních informací o omezení přístupu před cestou a DOC zavedení regulace počtu návštěvníků.

Klíčová slova: udržitelný cestovní ruch, komparace, Nový Zéland

Annotation

Title: Evaluation of the potential of tourism of selected tourist destination – New Zealand

Subtitle: Comparison of the North and South Island with respect to sustainable tourism

This Bachelor thesis evaluates the potential of tourism in New Zealand by comparing the North and the South Island with respect to sustainable tourism and it approaches used methods and procedures. The used methods represent – an analysis, a comparison and personal observation and the study has three main parts. The first part of the paper introduces the topic of sustainable tourism and discusses the basic concepts. In the second part of the bachelor thesis information about the chosen destinations of Rotorua, Tongariro National Park and Fox and Franz Josef glaciers are analyzed and compared with respect to their sustainability. The last part of the study is a summary of the important results of comparison with verification of two out of four hypotheses and even though the destinations are different, it is possible to apply similar methods of sustainable tourism. This part also includes recommendations to destination managements for overall evaluation

of intentions, to potential visitors for obtaining of relevant information before their journey and to DOC for regulation of visitors.

Key words: sustainable tourism, comparison, New Zealand

Obsah

1 Úvod 1
2 Literární rešerše 2
3 Cíl a metodika práce 3
3.1 Cíl práce 3
3.2 Metodika práce 4
4 Teoretická východiska 5
4.1 Udržitelný cestovní ruch 7
4.2 Ostatní klíčové pojmy 8
5 Hlavní část práce 13
5.1 Charakteristika území 13
5.1.1 Dějiny Nového Zélandu 14
5.1.2 Geografie 15
5.1.3 Turismus a statistika 16
5.1.4 Severní ostrov – vybraná místa s vysokým potenciálem turismu 18
5.1.5 Jižní ostrov – vybraná místa s vysokým potenciálem turismu 19
5.1.6 Národní parky 20
5.1.7 Dobrovolnictví a místní komunita 21
5.2 Analýza vybraných destinací 21
5.2.1 Rotorua 21
5.2.2 Národní park Tongariro 27
5.2.3 Západní pobřeží (Westcoast) – ledovce Fox a Franz Josef 36
5.3 Komparace vybraných destinací 44
5.4 WWOOF 50
5.5 Shrnutí výsledků 51
6 Závěry a doporučení 56
7 Seznam použité literatury a jiných zdrojů 58
8 Zadání práce 64

Seznam obrázků

Obrázek 1 Mapa Nového Zélandu se zakreslením zkoumaných oblastí.....14
Obrázek 2 Ukázka maorských tanců a zpěvů v Rotorua.....22
Obrázek 3 Geotermální projevy v Rotorua, symbióza živé a neživé přírody jako atraktivita cestovního ruchu. 24
Obrázek 4 Sopky Tongariro, Ngauruhoe a Ruapehu.....28
Obrázek 5 Smaragdová jezera - Tongariro Alpine Crossing. 32
Obrázek 6 Červený kráter - Tongariro Alpine Crossing. 32
Obrázek 7 Jak vzniká horský ledovec.....37
Obrázek 8 Ledovec Franz Josef v roce 2003.....38
Obrázek 9 Ledovec Fox v roce 2003.....38
Obrázek 10 Terminál ledovce Fox z helikoptéry v r. 2006.....39
Obrázek 11 Výrazná změna v délce a objemu ledovců mezi lety 2008 a 2012. 50

1 Úvod

Cestování patří odedávna k historii lidské společnosti. Již pravěcí lidé museli cestovat, ať už z důvodu sběru či později lovu potravy nebo kvůli kontaktu s ostatními skupinami a národy. Moderní forma cestování, tak jak je známa dnes, se však začala rozšiřovat v 19. století s rozvojem dopravy a rovněž prvními cestovními průvodci (Karl Baedeker). V dnešní době je již nemyslitelné, že by cestování nebylo součástí našich životů. Někdo necestuje skoro vůbec, případně třeba pouze za prací, pro jiného se stalo cestování a poznávání smyslem života. Každopádně většina lidí si s pojmem cestování – cestovní ruch – představuje svoji dovolenou a s ní spojenou cestu.

Cestovní ruch je jedním z nejvíce rostoucích odvětví v celosvětovém měřítku a proto je výběr cílové destinace prakticky neomezený, dá se říci, že je snad závislý pouze na množství času a financí, které je potenciální návštěvník ochoten poskytnout. S rozvojem letecké dopravy a následným použití jiných dopravních prostředků se cestovnímu ruchu otevírají i lokality donedávna nemyšlené. Rozvoj cestovního ruchu do všech koutů světa s sebou nese ovšem i negativní důsledky. Nejen z pozice managementu v destinaci, ale i z pozice návštěvníka, si je potřeba uvědomit, jak takovým následkům předcházet. K cestovnímu ruchu je tedy potřeba přistupovat zodpovědně a to na základě principů udržitelného cestovního ruchu. Jako zajímavý příklad uplatňování zásad udržitelnosti byla pro tuto bakalářskou práci vybrána nám hodně geograficky vzdálená destinace – Nový Zéland.

Nový Zéland nabízí tak atraktivní, rozmanité a hodnotné přírodní a kulturní předpoklady rozvoje cestovního ruchu, že jejich ochranu a tím i udržitelnost, si tamní obyvatelé a vláda uvědomili mezi prvními zeměmi světa, založením svého nejstaršího národního parku již v roce 1887.

I přes svoji velkou vzdálenost od většiny kontinentů se stal Nový Zéland velmi vyhledávanou cílovou destinací cestovního ruchu. Autor práce během svých opakovaných pobytů na Novém Zélandě pochopil, že ochrana přírodních a kulturních památek tam je brána velice seriózně a také proto byla tato destinace

zvolena pro výběr tématu bakalářské práce jako vhodný příklad udržitelnosti cestovního ruchu.

2 Literární rešerše

K vypracování bakalářská práce byly využívány některé odborné tištěné knižní zdroje zabývající se problematikou cestovního ruchu, zejména udržitelného cestovního ruchu, a rovněž odborné a profesní internetové zdroje. Knižní zdroje byly zpravidla využity v teoretické části bakalářské práce. Pro praktickou a částečně i teoretickou část byly zvoleny zdroje internetové a to z důvodu nedostatku relevantních tištěných zdrojů v českém jazyce, proto internetové zdroje v této části převažují.

ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2

- K výkladu a porovnání důležitých pojmů byl často použit výkladový slovník autorské dvojice Zelenka - Pásková, který obsahuje nepřeberné množství pojmů a hesel k tématu a zároveň uvádí i jejich ekvivalenty v anglickém jazyce, což při překladu a pochopení většiny zdrojů bylo velkým přínosem.

PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost cestovního ruchu*. 3. vyd., přeprac. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014, 335 s. ISBN 978-80-7435-329-1

- Publikace Udržitelnost cestovního ruchu od Páskové byla stěžejní odbornou knihou k teoretickému pochopení problematiky udržitelnosti, používaných přístupů a metod. Velmi dobře srozumitelně zpracovaná kniha, která byla použita v teoretické části a obecné znalosti z ní získané byly částečně využity i v praktické části.

Department of Conservation [online]. 2014 [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: http://doc.govt.nz/

- Web DOC – podrobně zpracované stránky zahrnující informace o ochraně přírodních a kulturních památek na celém Novém Zélandu se staly hlavním

zdrojem práce, neboť poskytují nejucelenější informace nebo na ně alespoň odkazují.

RAWLINGS-WAY, Charles et al. *Nový Zéland*. 1. české vyd. Překlad K. H. Doutná, Petr Hnilo, Tereza Horvátová. Praha: Svojtka, 2013, 726 s. Z řady průvodců Lonely Planet. ISBN 978-80-256-0903-3

- Průvodce Nový Zéland z edice Lonely Planet – tento český překlad anglického originálu byl použit při popisu vybraných nezajímavějších destinací Nového Zélandu. Na rozdíl od dalšího zdroje průvodce z edice Společník cestovatele, se zaměřuje nejen na nejznámější, nejfrekventovanější či jinak všeobecně doporučovaná místa k návštěvě, ale snaží se popisovat destinaci spíše z pohledu individuálního návštěvníka a dávat doporučení na méně známé a často zajímavější místa v destinaci. Průvodci z této edice byly využity i při vlastních cestách autora práce.

CORRIGAN, Helen et al. *Nový Zéland*. Vyd. 2., (rozš.). Překlad Josef Koval. V Praze: Ikar, 2008, 400 s. ISBN 978-80-249-0964-6

- Průvodce Nový Zéland z edice Společník cestovatele – velice hezky graficky zpracovaná kniha se spoustou obrázků, které snad i převažují nad textovými základními praktickými informacemi. Kniha byla použita v teoretické části k výběru zajímavých míst. Na rozdíl od průvodce z edice Lonely Planet je určena pro organizovaný (masový) způsob cestování, případně pro cesty pouze po hlavních atraktivitách destinace a lze ji tak doporučit pouze jako doplňující případným individuálně cestujícím návštěvníkům.

3 Cíl a metodika práce

3.1 Cíl práce

Cílem práce je informovat o udržitelném cestovním ruchu na Novém Zélandě. K bližšímu seznámení a výzkumu byla vybrána oblast Rotorua/Taupo, a sice město

Rotorua s nejbližším okolím a Národní park Tongariro na Severním ostrově, z Jižního ostrova byla vybrána oblast ledovců Fox a Franz Josef ležící na Západním pobřeží ostrova. Práce se zabývá analýzou a následnou komparací těchto vybraných destinací na Novém Zélandě z hlediska udržitelného cestovního ruchu a zodpovězením následujících hypotéz:

1) Nový Zéland se zaměřuje dlouhodobě na udržitelný cestovní ruch a nabízí převážně přírodní zajímavosti.
2) Rotorua nabízí nejlepší seznámení s životem a kulturou Maorů.
3) Národní park Tongariro se vyznačuje neporušenou přírodou.
4) Vzhledem k dobré dostupnosti bude návštěvnost ledovců Fox a Franz Josef růst. Původní hypotéza, že ledovce Fox a Franz Josef jsou nejníže položenými ledovci na světě, byla při zpracovávání práce vyhodnocena, jako nevhodně položená a byla nahrazena.

3.2 Metodika práce

Metodika práce byla zvolena s ohledem na dostupnost zdrojů jako studium odborných publikací k tématu udržitelného cestovního ruchu pro teoretickou část práce a studium dostupných informací získaných převážně z elektronických zdrojů o vybraných destinacích v praktické části doplněné vlastním pozorováním při pobytech v cílové destinaci na základě předem určených jevů. Práce je rozdělena na tři hlavní části.

Nejprve si bylo nutné vymezit nejdůležitější pojmy z oblasti udržitelného cestovního ruchu, jednak pojmy všeobecně platné a rovněž tak pojmy vztahující se k vybrané cílové destinaci. K tomuto účelu byly použity převážně zdroje uvedené v kapitole 2 a vlastní vymezení pro potřeby této bakalářské práce.

K analýze jednotlivých vybraných destinací v rámci Nového Zélandu byly podrobněji studovány zejména data získaná prostřednictvím oficiálních webových stránek jednotlivých ministerstev Nového Zélandu. Analýza současného stavu jednotlivých destinací ve vztahu k jeho udržitelnosti vycházela i z pobytů autora

v těchto destinacích a to především zúčastněným pozorováním a zájmem o problematiku ochrany přírodních zdrojů. K následné komparaci obou ostrovů byly vybrány hlediska, které určitou komparaci nabízejí, získané syntézou právě po analýze daných oblastí – návštěvnost, pozitivní a negativní vlivy, dostupnost, UNESCO, regulace a omezení cestovního ruchu. Poté je uveden praktický příklad využití myšlenek udržitelného cestovního ruchu na základě osobní zkušenosti autora práce.

Nakonec jsou shrnuty výsledky zjištění a závěr, který obsahuje i doporučení pro destinační management, potenciální návštěvníky a Department of Conservation vycházející z výsledků.

Analýza, syntéza a komparace byly vybrány jako nejvhodnější metody pro zpracování tématu bakalářské práce. Jiné metody se díky své časové náročnosti na výzkum nejevily vhodné i s ohledem na možné neobjektivní výsledky například dotazníkových šetření, které by patrně vykazovaly velkou chybovost. Rovněž jako nevhodná metoda se jevilo použití bodového ohodnocení k určení zhodnocení potenciálu cestovního ruchu, taková metoda je silně subjektivní a navíc vyžaduje důkladný rozbor celého území, který není v rámci bakalářské práce dosažitelný.

4 Teoretická východiska

Cestovní ruch je složité definovat nějak ustáleně, neboť toto odvětví se neustále vyvíjí a postupem času dochází k upřesňování a rozšiřování jeho definic dle různých odborných autorů. Pro laika nemají takové definice velký význam, pro někoho je to zkrátka synonymum pro cestování, dovolenou, odpočinek apod. U odborníků je tomu ovšem právě naopak a tak je možné objevit různé definice tohoto pojmu. Všechny by ale měli vycházet z ustálené definice dle UNWTO (Mezinárodní turistická organizace při Organizaci spojených národů zodpovědná za propagaci odpovědného, udržitelného a všeobecně přístupného cestovního ruchu).

Cestovní ruch lze například definovat [49: 83] jako: „*komplexní společenský jev, zahrnující aktivity osob cestujících mimo jejich obvyklé prostředí nebo pobývajících v těchto místech ne déle než jeden rok za účelem zábavy, rekreace, vzdělávání, pracovně či jiným účelem, i aktivity subjektů poskytujících služby a produkty těmto cestujícím osobám, tedy i provozování zařízení se službami pro tyto cestující osoby včetně souhrnu aktivit osob, které tyto služby nabízejí a zajišťují, aktivit spojených s využíváním, rozvojem a ochranou zdrojů pro cestovní ruch, souhrn politických a veřejně správních aktivit (politika CR, propagace cestovního ruchu, regulace CR, mezinárodní spolupráce apod.) a reakce místní komunity a ekosystémů na uvedené aktivity.*“

Ovšem jinde [25: 33] se uvádí, že cestovní ruch je: „*výrazně komplexní jev a proto je dosti obtížná jeho typologizace. Z hlediska kvality návštěvníkova zážitku daného zejména mírou autenticity a jedinečnosti navštíveného místa je zásadním kritériem hromadnost produkce i spotřeby. Podle tohoto kritéria lze rozlišit dva základní druhy cestovního ruchu – masový a individuální.*“

Naproti tomu jiný autor [23: 7] konstatuje, že: „*účastí na cestovním ruchu dochází k uspokojování různých potřeb souvisejících s cestováním a pobytem mimo místo trvalého bydliště, obvykle ve volném čase, za účelem získání komplexního zážitku podmíněného odpočinkem, poznáváním, společenskými kontakty, zdravím, rozptýlením a zábavou, kulturním nebo sportovním vyžitím.*“

Cestovním ruch je chápán [37: 57] tak, že je to: „*stále výraznější lidská aktivita z oblasti služeb a současně s provokačním dopadem do různých odvětví průmyslu. Různé dopady můžeme hledat a nalézat ve směru ekonomickém, sociálním i ekologickém.*“ Stejní autoři v jiné publikaci [36: 58-59] také uvádějí, že se objevuje i názor, že cestovní ruch můžeme chápat i jako neokolonialismus, kdy bohatší země objevují ty chudší. Tito autoři se zabývají psychologickou stránkou věci [37: 68] a podle nich: „*cestování je tedy možné vnímat i jako hodnototvorný proces. My cestujeme, my vnímáme, my hodnotíme, tvoříme i rekonstruujeme to, co nakonec prožíváme.*“ Toto vymezení je autorovi práce nejbližší a v podstatě vymezuje hlavní důvod pro cestování – uspokojení svých potřeb.

4.1 Udržitelný cestovní ruch

Udržitelný cestovní ruch [24: 147] představuje filosofii a koncepční přístup k rozvoji cestovního ruchu vycházející z limitace zdrojů, jejich neplýtváním, obnovou a udržením. Udržitelný cestovní ruch staví na třech pilířích udržitelnosti:

1) udržitelnost fyzického prostředí
2) udržitelnost sociokulturního prostředí
3) udržitelnost ekonomického prostředí.

Autorka rovněž tvrdí, že: „*cílem prosazování principů udržitelnosti je zlepšení kvality života místního obyvatelstva, ochrana kvality životního prostředí, zajištění kulturní integrity a sociální koheze komunit a v neposlední řadě i zajištění kvality zážitku pro návštěvníka.*“ [24: 148]
Ve výkladovém slovníku [49: 590-591] je udržitelný cestovní ruch definován třemi způsoby a to:

1) „*cestovní ruch, který díky koncepčnímu rozvoji a plánování dlouhodobě nenarušuje přírodní, kulturní a sociální prostředí, neboť jeho cílem je ochrana a zachování životního prostředí ve všech jeho aspektech a respektování životního stylu místních obyvatel*“
2) Holistická definice.
3) Ekonomicko-environmentální vymezení UNWTO.

Dlouhodobě udržitelný rozvoj prošel vývojem od nutnosti snižovat spotřebu zdrojů, znečištění přírody a krajiny a ochrany volně žijících druhů k poznání, že řešení globálních problémů a zachování rozmanitosti biosféry a potenciálu jejího rozvoje je podmíněno celkovým, vyváženým a kontinuálně rozvíjeným přístupem, který má mnoho složek, procesů, možných přístupů, metod a také problémů. [50: 155-156]
Stejní autoři ve své publikaci uvádějí, že důležitými východisky udržitelnosti jsou důsledné dodržování legislativy, plánovitost rozvoje cestovního ruchu, systémový

přístup, propojenost, koordinace, klíčová role místní komunity a integrovaný management. [50: 156-157]

Marketing udržitelného cestovního ruchu je viděn [25: 214] tak, že: „*vnímá udržitelnost svých produktů jako komparativní výhodu na trhu cestovního ruchu, komunikuje přednosti takové destinace všem klíčovým aktérům na straně poptávky i nabídky, zejména návštěvníkům a touroperátorům.*“

Udržitelný cestovní ruch je pro účely této práce chápán především jako nutnost zachování přírodní rozmanitosti, kulturních tradic a životního prostředí místního obyvatelstva i do budoucna. K tomu slouží zejména ochrana těchto zdrojů všemi účastníky cestovního ruchu. Jejich vzájemný respekt přináší užitek a uspokojení potřeb těchto účastníků, což je v zásadě základní důvod jejich účasti na cestovním ruchu.

4.2 Ostatní klíčové pojmy

K pojmu destinace cestovního ruchu se uvádí [25: 36], že: „*jde o územní celek, který se vyznačuje společným postupem při využívání potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu, sdílenou kapacitou území pro tento rozvoj, společným životním cyklem cestovního ruchu a společnými procesy cestovního ruchu.*“

Stejná autorka zastává názor, který vnímá potenciál území pro rozvoj cestovního ruchu jako: „*schopnost primárních zdrojů na území destinace přitahovat určitý objem návštěvnosti a podporovat určitý objem rozvoje cestovního ruchu na jejím území. Jedná se v podstatě o lokalizační faktory, které vytvářejí nabídku primárních zdrojů CR.*“ A dle ní záleží na strategii a úrovni destinačního managementu, aby došlo k aktivaci těchto faktorů. [25: 183]

„*Lokalizační předpoklady vyjadřují atraktivnost destinace, vyžadují tedy empirický a analytický přístup (jejich popis a hodnocení) a slouží zejména k podchycení potenciálu území pro rozvoj, predikci dalšího vývoje destinace a vymezení vhodných typů cestovního ruchu na daném území. Selektivní předpoklady cestovního ruchu lze označit jako preferovaný potenciál, vyžadující spíše historicko-hermeneutický přístup a sloužící především k popsání, pochopení a interpretování preferencí jistých území*

a aktivit cestovního ruchu na straně poptávky. Realizační předpoklady cestovního ruchu představují podmínky pro využití primárních zdrojů destinace ze strany jejich návštěvníků a jsou do značné míry ovlivněny úrovní a intenzitou práce destinačního managementu. Realizační předpoklady cestovního ruchu tedy v zásadní míře ovlivňují kvantitativní i kvalitativní možnosti rozvoje, nepředstavují však součást, ale aktuální míru aktivace potenciálu." [25: 184] Lokalizační předpoklady jsou v práci chápany jako nejdůležitější, mající největší vliv na potenciál cestovního ruchu.

K tomu ještě dodává [25: 185], že: „*v místech nejvyšší koncentrace cestovního ruchu tedy zákonitě potenciál území pro rozvoj cestovního ruchu převyšuje jeho kapacitu tento rozvoj unést.*"

Potenciál cestovního ruchu je ve výkladovém slovníku chápán jako: „*souhrnná hodnota všech předpokladů cestovního ruchu, při jeho kvantitativním hodnocení oceněná na základě bodovací škály, snížená o zápornou hodnotu negativních faktorů rozvoje cestovního ruchu*" [49: 433].

Bodovací hodnocení není v této práci využito, vyžaduje velký sběr informací a autor se přiklání k názoru, že je neobjektivní.

Důležité je i vymezení pojmu návštěvník, který je v této práci často používán. Pro účely práce je návštěvník vymezen jako kterákoliv osoba účastnící se cestovního ruchu na Novém Zélandě, ať už v konkrétní destinaci přespí či jí navštíví bez přespání, pokud dále není uvedeno jinak.

Dle definice UNWTO (United Nations World Tourism Organization – Světová organizace cestovního ruchu) je návštěvník ten, kdo cestuje mimo zemí svého trvalého pobytu na dobu kratší než jeden rok z jakéhokoliv důvodu, kromě účelu získání zaměstnání. Návštěvník je též chápán jako turista (nocující návštěvník), pokud jeho cesta zahrnuje alespoň jedno přespání, jinak je označován za jednodenního návštěvníka (exkurze). [43]

V literatuře se objevují pojmy jako návštěvník, turista, tulák, výletník apod., které mají odlišné významy. Návštěvník může být vykládán [49: 372-373]:

1) „*Jakákoliv osoba, která cestuje do jiného místa, než je místo jejího běžného pobytu na dobu nepřevyšující 12 po sobě jdoucích měsíců, přičemž účel návštěvy je jiný než výkon činnosti odměňované z navštíveného místa*“.
2) „*Osoba, která navštíví atraktivitu cestovního ruchu či volnočasové zařízení“*.

Turista dle stejných autorů [49: 578-579] může být:

1) „*Statistické vymezení - cestující, který se zdrží v navštíveném místě alespoň 24 hodin za účelem využití volného času a v tomto místě též přespí v hromadném nebo soukromém ubytovacím zařízení*“.
2) „*Účastník cestovního ruchu realizující některou z forem turistiky, aktivního (nemotorizovaného) pohybu v přírodě*“.

Naproti tomu je turista popsán i tak, že spoluurčuje, s čím a jakým způsobem se setká a bere si spoluodpovědnost za výsledek cestování [37: 54].
Pojem tulák definují odborníci [49: 577-578] jako: „*tuláctví – záliba v cestování, touha cestovat a nahrazovat tak známé neznámým, navštěvovat nová místa, poznat nové lidi, nové kultury, poznat jiné přírodní a klimatické podmínky*“. Opět z psychologického pohledu na věc je toulání cestováním bez zřetelnějšího vnějšího, ale i vnitřního cíle, a neví, kam tuláka dovede, ale to ho netrápí [37: 53].
Cestovatel je ve výkladovém slovníku [49: 81] „*účastník cestovního ruchu, který cestuje se silnou motivací objevovat, poznávat, procítit, prožít*“.
Cestovatel je pro účely této práce vymezen jako osoba, která ráda cestuje a poznává nové věci, nevadí jí pohybovat se po neznámých místech.

Genius loci – znamená atmosféru, „ducha“ místa, oblasti, jak jí lidé prožívají [37: 68]. Ta může být pro každého jiná, a proto nejsou prožitky identické. Jde o subjektivní hodnocení každého jedince, které může být i protikladné.

Štyrský v kolektivní publikaci [2: 26] vysvětluje pojmy biodiverzita jako rozmanitost živých složek přírody, geodiverzita jako rozmanitost neživé přírody, a taktéž uvádí, že: „*biotop je stanoviště prostor, který je typický přítomností*

typických druhů rostlin a živočichů, existujících v určitých geologických a geomorfologických podmínkách životního prostředí.“

Ekologicky šetrný turismus je přístupem a filosofií k cestování, kdy návštěvník má určitý kladný vztah k přírodě. Řadí se sem pozorování divoké přírody, například pozorování ptactva. [25: 221] Stejná autorka zmiňuje, že geoturismus je spojený s výjimečnými geologickými lokalitami, poskytujícími informace o vývoji a vlastnostech zemské kůry [25: 221-222].

Cestovní ruch zanechává v destinacích i negativní stopy v podobě turistického znečištění, k vybraným příkladům patří:

- Eroze – proces narušování povrchu přírodnin, zejména odstraňování vrchní vrstvy půdy, povrchu hornin působením větru, vody, sněhu, ledovce, živých organismů včetně člověka – paralelní cesty, horolezci, prohlubování cest. [25: 57]
- Zavlečení nepůvodních druhů – cestovní ruch přispívá k rozšiřování alochtonních druhů, tedy rostlin a živočichů, které se na daném místě nevyskytovaly a byly tam zavlečeny aktivitami lidí, jde o různá semena rostlin, mikroorganismy, zárodky živočichů. [25: 58]
- Poškozování přírodních hodnot a biodiverzity – vandalismus způsobovaný návštěvníky – vrypy či grafity na skalách, sběr vzácných živočišných i rostlinných druhů, lov zvěře. [25: 60]

V této práci se zohledňují a kriticky nahlíží na aktivity narušující původní stav rozmanitosti přírody. S jejich projevy se bohužel lze setkat prakticky téměř kdekoli a je mimo možnosti destinačního managementu je zcela potlačit. Pokud se však toto bude dařit minimalizovat, tak by měl mít udržitelný cestovní ruch prvotní předpoklad pro svůj úspěšný rozvoj.

Agenda 21 přijatá na mezinárodní konferenci v Rio de Janeiro r. 1992 – plán k udržitelnému rozvoji Země na úrovní vlád, její principy je nutné zahrnout do strategií jednotlivých zemí.

Department of Conservation (dále též jen „DOC“) – úřad pro ochranu přírody, správce většiny národních parků a jiných chráněných území včetně vodních ploch, historických území a je tak odpovědný za zachování přírodního i kulturního dědictví Nového Zélandu. K jeho pravomoci spadá kromě ochrany a zachování přírodního a kulturního dědictví rovněž i povolování komerčních aktivit v oblasti cestovního ruchu, tak aby neohrožovaly přírodní ani kulturní zdroje Nového Zélandu a dále poradní činnost pro vládu a ministerstva. [5]

WWOOF – z anglického „Willing Workers on Organic Farms“, čili volně přeloženo jako „dobrovolní pracovníci na organických farmách“ – jedná se o formu ekoturismu, kdy návštěvník má možnost za několik hodin práce (obvykle čtyři až šest hodin) denně získat ubytování a stravu, ale rovněž tak hlavně kontakt s místní komunitou, vztah k danému prostředí. Dobrovolníci často uvádějí, že rádi dávají něco nazpět zemi, ve které cestují. V dnešní době se tento způsob cestování vyskytuje i v České republice.

Každý, kdo chce působit v cestovním ruchu na Novém Zélandu (ve státem chráněných územích spravovaných DOC), musí mít k takové činnosti vydanou koncesi, kterou vydává Department of Conservation. Takže všichni poskytovatelé služeb jako jsou průvodci, půjčovny, ubytování, doprava, outdoorové aktivity musí mít koncesi (či obdobné povolení) od DOC. Tito koncesovaní či jiným způsobem povolení vlastnící subjekty pak platí určité procento ze zisku DOC, který je účelně zpět využívá v ochraně spravovaného území a je tak zajištěn jeho rozvoj ze zdrojů, které na tomto území vznikly. Každý národní park na Novém Zélandu musí mít na základě National Parks Act 1980 vypracován manažerský plán, který stanoví řadu zásad nutných k ochraně a zachování přírodních hodnot i do budoucna a zároveň zajistí jejich zpřístupnění veřejnosti avšak s určitými omezeními právě z důvodu ochrany. [5]

Slogan, logo, známka – „100% PURE NEW ZEALAND“ - 1OO% čistý (pravý) Nový Zéland je využíván k propagaci cestovního ruchu Nového Zélandu pro mezinárodní návštěvníky od roku 1999. Kampaň byla vytvořena tak, aby jasně definovala Nový Zéland v rámci mezinárodního cestovního ruchu a přilákala potenciální návštěvníky na Nový Zéland. Kampaň je nepravidelně modifikována vždy nějakým přídavkem k základnímu „1OO% čistý Nový Zéland“. Poslední změnou je „100% Midlle-earth, 1OO% PURE NEW ZEALAND“, která využívá popularity země od prvního filmu s Hobity. Jedná se o hlavní marketingový nástroj směrem k potenciálním zahraničním návštěvníkům. [40]
Slogan byl vhodně vybrán, neboť i překladem do českého jazyka ho lze vysvětlit několika způsoby, kdy slovo „pure“ může znamenat čistý, opravdový, skutečný, ryzí a lze jej chápat jak k Novému Zélandu celkově, tak třeba jen ke stavu přírody.

National parks Act 1980 – zákon o národních parcích, který poskytuje národním parkům větší ochranu než zákony ostatní. Mimo jiné je v něm zakotveno, že status národního parku může být zrušen pouze zákonným opatřením parlamentu a že se v rámci národních parků vyžaduje rovnováha mezi „zachováním na věčné časy“ a „veřejně přístupnému místu pro potěchu“, přestože větší důraz je dán na hlediska ochrany. Přístup do zvlášť chráněných zón může být omezen či zcela zakázán. [20]

Conservation Act 1987 – zákon na podporu zachování přírodních a historických zdrojů Nového Zélandu. K dosažení tohoto cíle zakládá úřad pro ochranu přírody (DOC), sdružující pod jedno vedení dosavadních pět různých vládních agentur. [3]

5 Hlavní část práce

5.1 Charakteristika území

Nový Zéland - „Aotearoa“
Vítejte na Novém Zélandu – „Kia Ora“

Obrázek 1 Mapa Nového Zélandu se zakreslením zkoumaných oblastí.

Zdroj: upraveno dle [12]

5.1.1 Dějiny Nového Zélandu

První maorští obyvatelé dopluli na Nový Zéland zhruba před tisícem let, i když v té době se Maory ještě nenazývali a byli to osadníci z Polynésie. Evropané objevili Nový Zéland zhruba před 350 lety. Prvním evropským objevitelem byl holandský mořeplavec Abel Tasman, dalším mořeplavcem, který ke břehům Nového Zélandu doplul, byl James Cook. Rozdíly v kultuře původních obyvatel a přistěhovalců tvoří zajímavé rozdíly ve společných dějinách této země. Právě rozdíly mezi Maory a Evropany způsobovaly problémy a rozepře, které vyvolávaly i válečné boje a to až do doby dohody ve Waitangi v roce 1840. Ta ovšem zase přináší názorové neshody

do dnešní doby vzhledem k různým překladům (významům) dohody v maorském jazyce na straně jedné a v anglickém jazyce na straně druhé. Dohodou z Waitangi Nový Zéland připadl pod správu Anglie a je součástí Commonwealthu. Jinak jsou ovšem Novozélanďané považováni za přátelský národ, který návštěvníky vítá a na svou zemi je hrdý. [28]

Maorská kultura je významnou a nedílnou součástí cestovního ruchu Nového Zélandu a její hodnoty jsou plně respektovány, ctěny a naplňovány.

Před příchodem obyvatel z Polynésie byl Nový Zéland zemí ptactva, avšak jejich příjezdem tam byli zavlečeni psi a krysy a ti se stali hlavními predátory drobnějšího ptactva, kdežto pro větší ptáky se stal predátorem svým příchodem člověk. [45] Zavlečení nepůvodních druhů narušilo do té doby nedotčenou a samostatným vývojem směrovanou biodiverzitu země.

5.1.2 Geografie

Nový Zéland leží na Jižní polokouli, asi 1600 km východně od Austrálie, a tvoří ho tři hlavní ostrovy (Severní, Jižní a Stewart) a množství malých přilehlých ostrůvků. Rozloha Severního ostrova je 113.729 km^2 a rozloha Jižního ostrova je 150.437 km^2 [46]. Severní a Jižní Ostrov jsou od sebe odděleny Cookovým průlivem – Cook Strait. Hlavním městem země je Wellington, který ovšem není městem největším, tím je Auckland. Populace Nového Zélandu je přibližně 4,5 miliónu obyvatel. Oficiálními úředními jazyky jsou – angličtina, maorština a novozélandská znaková řeč. Populace je tvořena zhruba z 69 % obyvateli evropského původu, 15 % původními Maory, 9 % Asiaty a 7 % obyvateli pacifických ostrovů [22].

Klima je odlišné na severu (subtropické) a na jihu (subarktické), rovněž na západě a východě nemají stejné klima, přestože je dělí maximálně zhruba 400 km. Větší množství srážek spadne na západním pobřeží díky větrům od Tasmanova moře, avšak bariéry v podobě hor většinu srážek zadrží na západním pobřeží. Jižní ostrov, kde masiv Jižních Alp táhnoucí se po značné délce ostrova, zadrží velké množství srážek, patří mezi jedno z míst na světě s největším ročním úhrnem

srážek, to také zajišťuje bujnou vegetaci, a tak se právem o Novém Zélandu říká, že je to zelená země. Počasí se mění každý den.

Bohatá biodiverzita a geodiverzita – hory, ledovce, projevy vulkanické činnosti, pahorkatiny, pestrá druhová rozmanitost fauny a flory (endemické druhy, díky izolovanosti ostrovů se nevyskytují původní predátoři), to vše přitahuje na Nový Zéland cestovatele z celého světa. Jeden ze zde žijící nelétavých ptáků – kiwi, se stal národním symbolem a také se názvem „kiwi“ v angličtině hovorově označují Novozélanďané.

Nový Zéland leží na dvou tektonických (litosférických) zemských deskách, tichomořské a australsko-indické, pohybujících se proti sobě. Země je tak vystavena neustálému ohrožení v podobě všemožných erupcí, zemětřesení. Na druhou stranu přítomnost působení zemských desek vytvořila a stále vytváří jedinečnost Nového Zélandu oproti jiným zemím. Na Severním ostrově se podsouvá tichomořská deska pod australsko-indickou a rodí se tak sopky, kdežto na Jižním ostrově je tomu naopak a vznikají tak horská pásma. [28]

Nejvyšší horou Nového Zélandu je Mount Cook tyčící se do výšky 3.724 metrů nad mořem.

Nový Zéland nabízí nepřeberné množství destinací cestovního ruchu k návštěvě a je těžké vybrat jen některé. Celé jeho území má potenciál pro rozvoj cestovního ruchu. Dále v kapitolách 5.1.4 a 5.1.5 jsou tak uvedeny vybrané destinace letmým, volným výběrem, pouze k ilustraci rozmanitosti nabídky, které lze ovšem nalézt v každém dobrém průvodci Nového Zélandu. Rozmanitost krajiny je pro Nový Zéland velice charakteristická, vysoké hory, kopce, řeky, jezera, fjordy, sopky, nížiny, lesy, pláže, moře, to vše se vyskytuje prakticky vedle sebe na poměrně malé rozloze a tak lokalizační předpoklady rozvoje území cílí zejména na milovníky přírody, poznávání, objevování, toulání.

5.1.3 Turismus a statistika

Cestovní ruch je jedním z největších pilířů ekonomiky Nového Zélandu. Vzhledem k neustále se zvyšujícímu počtu návštěvníků Nového Zélandu, je zcela namístě

prosazování základní myšlenky strategie turismu Nového Zélandu, že je třeba dále rozvíjet značku, pod kterou se Nový Zéland navenek propaguje, a sice „100% čistý Nový Zéland“. Mnoho návštěvníků je touto značkou zlákáno k návštěvě, a proto je nutné nejen jejich očekávání naplnit a realizovat tak veškeré předpoklady potenciálu území.

Dle statistických údajů Ministerstva [19] byl za roční období končící říjnem 2014 počet mezinárodních turistů 2 817 426, což je meziroční zvýšení o 5 %. Nejvíce turistů na Nový Zéland přicestovalo ze „sousední“ Austrálie - 1 243 936, představující meziroční zvýšení o 3 %. Dalšími zeměmi, z nichž přicestovalo v tomto období na Nový Zéland nejvíce návštěvníků, byli návštěvníci z:

- Číny 248 784, meziroční zvýšení o 6 %
- USA 215 744, meziroční zvýšení o 12 %
- Velké Británie 194 240, meziroční zvýšení o 2 %
- Japonska 79 248, meziroční zvýšení o 6 %

Dle údajů ke konci března 2013 se zahraniční turisté podíleli svou útratou na celkovém příjmu z exportu 16,1% a cestovní ruch se přímo podílel na HDP 3,7 % a nepřímo dalšími 5 %. Cestovní ruch se v té době přímo podílel 5,7 % na celkové zaměstnanosti Nového Zélandu. [19]

K propagaci cestovního ruchu směrem k zahraničním návštěvníkům byla zřízena organizace Tourism New Zealand, jejíž hlavní značkou je kampaň s názvem 100% PURE NEW ZEALAND. Její činnost je ovšem spjata i s produkty „Qualmark“ – oficiální akreditovaný program hodnocení kvality v oblasti cestovního ruchu a taktéž „i-SITE“ – síť informačních turistických center po celé zemi, kterých je více než 80. [21]

Kampaň je, vedle již tradičních způsobů marketingu využívání tisku, televize, velkoplošných reklam, zaměřena na využívání nových informačních technologií – mobilních technologií, sociálních sítí, online reklamy. Využívání nových informačních technologií umožňuje lepší a přesnější zaměření na potenciální

návštěvníky dle jejich priorit, očekávání, preferovaného způsobu cestování a individuálních požadavků. [40]

5.1.4 Severní ostrov – vybraná místa s vysokým potenciálem turismu

- Auckland- největší město Nového Zélandu s přibližně 1,5 milióny obyvatel, kde si lze vychutnat městský způsob života, avšak stačí hodina jízdy autem a lze dosáhnout poklidných pláží či buše. Většina atrakcí pro návštěvníky je soustředěna v samotném centru a poblíž přístavu. [4: 67]
- Bay of Islands – oblíbená oblast země čítající více než 150 ostrůvků a členité pobřeží ležící v mírném podnebí – Kerikeri, Waitangi, Kawakawa. [4: 103]
- Rotorua – všude přítomný zápach síry napoví, proč patří mezi nejnavštěvovanější oblasti na Novém Zélandu, podrobněji v kapitole 5.2.1
- Taupo – město ležící na břehu stejnojmenného jezera (největší jezero na Novém Zélandu) proslulého rybolovem pstruhů, oblíbené místo pro vyznavače adrenalinových zážitků – Bungy Taupo, Huka Falls jet, parašutismus, zorbing.
- Národní park Egmont – hora Mount Egmont (Taranaki) má perfektní jehlanovitý tvar sopky, pokryta celoročně sněhem (2 518 m), pěší trasy různé náročnosti, horolezectví, lyžování. [4: 182]
- Wellington – hlavní město Nového Zélandu, zhruba 400 000 obyvatel, administrativní centrum.
- Mys Reinga – skoro nejsevernější místo Nového Zélandu s majákem, kde se mísí vody Tichého oceánu s vodami Tasmanova moře. V blízkosti se nachází známá Ninety Mile Beach – jízda autobusy či automobily po pláži závislá na přílivu a odlivu. [4: 108]

- Poloostrov Coromandel – zlatá horečka, oblíbené místo umělců pro bohatou inspiraci díky okolní přírodě. [4: 123-124]
- Napier – město ve stylu art deco, který zde byl přijat na základě ničivého zemětřesení v roce 1931, kdy poté stavěné budovy měli být odolné právě případnému dalšímu zemětřesení. [4: 146]

5.1.5 Jižní ostrov – vybraná místa s vysokým potenciálem turismu

- Blenheim – největší vinařská oblast, prohlídky a ochutnávky místní produkce vín
- Národní park Abel Tasman – krásné písčité pláže s blízkým lesem poskytují nádherné pěší túry. Nejmenší národní park, výborné podmínky pro mořský kajaking. [4: 214-215]
- Národní park Westland – ledovce, hory, jezera, rozmanité pobřeží, podrobněji v kapitole 5.2.3
- Národní park Aoraki/Mount Cook – nejvyšší hora Nového Zélandu Mount Cook (3724 m. n. m.), čtyřicet procent plochy parku zabírají ledovce – horolezectví, vyhlídkové lety, pěší turistika [4: 252]
- Národní park Fiordland – je nejrozsáhlejší národní park NZ – unikátní fjordy a jezera vzniklé ledovcovou činností. Impozantní hora Mitre Peak, čtyři z Great Walks Nového Zélandu – Routeburn, Milford, Kepler a Hollyford. [4: 280]
- Poloostrov Otago – pozorování nejvzácnějšího tučňáka žlutookého, tuleňů, albatrosů. [4: 266]
- Queenstown – nejpopulárnější město Jižního ostrova z hlediska outdoorových aktivit.
- Kaikoura – pozorování velryb, tuleňů a ptactva a to díky velké hloubce vody s mísením teplých a studených proudů Tichého oceánu. [4: 209]

5.1.6 Národní parky

Podkapitola je zpracována s využitím [6].

Na Novém Zélandu jsou ty největší přírodní „poklady“ začleněny v celkem 13 národních parcích. V potenciálu cestovního ruchu představují tu nejvyšší možnou hodnotu a k výjimečnosti lokalit přispělo jejich vyhlášení národními parky. Mimo jiné poskytují i jedinečnou příležitost k toulání, které je často motivací individuálních návštěvníků.

Na Severním ostrově se jedná o národní parky:

- Tongariro (přírodní i kulturní světové dědictví UNESCO, vulkanická činnost, louky, lesy, jezera),
- Whanganui (pěší turistika spolu s divokou řekou a okolními lesy),
- Egmont (stejnojmenná sopka, horolezectví, vodopády, mokřady).

Na Jižním ostrově se jedná o národní parky:

- Abel Tasman (pobřeží se zlatým pískem, granitové útesy),
- Kahurangi (neprozkoumaná divočina, náhorní plošiny, alpské louky, divoké řeky),
- Nelson Lakes (čistá jezera a potoky, lesy),
- Paparoa (vápencové útesy a kaňony, jeskyně, podzemní řeky),
- Arthur’s Pass (vysoké a příkré hory, hluboké soutěsky),
- Westland Tai Poutini (ledovce, jezera, hory, pobřeží),
- Aoraki/Mount Cook (nejvyšší hory a největší ledovce),
- Mount Aspiring (vysoké hory, říční údolí, divočina),
- Fiordland (fjordy vzniklé ledovcovou činností, jezera, údolí).

Na ostrově Stewart je to národní park:

- Rakiura (nedotčené pláže, kryté zátoky, pozorování fauny).

5.1.7 Dobrovolnictví a místní komunita

Způsobem k zapojení místní komunity do cestovního ruchu destinace je i využití projektu WWOOF (či jemu podobných) místní komunitou, pakliže ta má zájem se podílet i na šetrných formách cestovního ruchu (ekoturismus). Jelikož v současné době je tato forma „spolupráce“ mezi cestovateli a místními obyvateli rozšiřována i na jiné prostředí než jsou organické farmy (jak vyplývá z názvu), lze wwoofery zapojit i například do projektů organizovaných DOC.
DOC má vlastní dobrovolnický program nezávislý na WWOOF, kdy více informací lze nalézt na jejich webu či přímo v i-SITE v regionu. [5]

5.2 Analýza vybraných destinací

5.2.1 Rotorua

Lázeňské město Rotorua leží v jedinečné geotermální oblasti v centrální části Severního ostrova na zlomu zemských desek, což jej činí jednou z nejvyhledávanějších destinací cestovního ruchu na Novém Zélandu. Oblast Rotorua disponuje sociokulturními a zároveň přírodními atraktivitami pro rozvoj cestovního ruchu na poměrně malém území. Ve městě, případně nedaleko města, leží i maorské vesnice, které svým návštěvníkům představují kulturu a tradiční způsob života maorských obyvatel (v dnešní době ovšem silně pod vlivem komerce).
Jak již bylo uvedeno, sociokulturní předpoklady se opírají o maorskou kulturu. Přestože je tato část již silně zkomercializovaná, tak snad nikde jinde na Novém Zélandě nelze nalézt tak blízký kontakt s tradičními obydlími, způsobem života a folklorem Maorů. Zejména mezinárodní účastníci cestovního ruchu nemají možnost většího časového prostoru objíždět jednotlivé lokality a tak ocení příležitost se komplexně seznámit s touto kulturou na jednom místě. A právě selektivní předpoklady rozvoje cestovního ruchu řadí Rotorua k nejnavštěvovanějším místům v zemi. Možnost ubytování je zde široká a

představuje výběr od kempování až po luxusní hotely s veškerou péčí (zejména wellness) [30].

Obrázek 2 Ukázka maorských tanců a zpěvů v Rotorua.

foto autora

V maorských vesnicích umístěných na geotermálních polích je udržitelnost cestovního ruchu výrazně ohrožena, jelikož počet návštěvníků není v podstatě regulován a využití geotermálních jevů i v budoucnu není nikterak zaručeno. Návštěvníkům je představován běžný život – obydlí, zábava, jídlo, řemeslné umění. Maorské komplexy zvané „marae“ jsou dřevěné, bohatě vyřezávané, ornamentální stavby, většinou bílé barvy spolu s červeným zvýrazněním „carvingů“. Tradiční způsob přípravy jídla „hangi“[1] je zde nabízen v rámci interaktivního způsobu poznání tradiční maorské kultury. Ovšem na geotermálních polích je takové vaření

[1] Hangi je výraz pro vaření jídla v páře, kdy se do vyhrabané díry v zemi vloží na rozpálené kameny maso či zelenina zabalené do listů, které se přikryjí rohoží a hlínou, a poté se nechají dusit.

o mnoho jednodušší, stačí do některé z mnohých děr v zemi na laně pověsit jídlo v síti a čekat, vaření obstará geotermální energie. Velký ohlas mezi návštěvníky mají tradičně folklorní představení – tance a zpěvy, patrně největší ovšem vždy sklidí tanec „haka“, světově proslulý bojový tanec s vyplazováním jazyka k zastrašení nepřítele. Paradoxní na těchto přestaveních je, že většina účinkujících nejsou místní obyvatelé, ale „brigádníci“ z města. Z hlediska udržitelnosti cestovního ruchu se tak jedná o velice nejistou část. Mladí lidé sice budou mít zájem udržovat tradice předků, jelikož jejich hrdost jim nedovolí jinak, ale pokud je zlákají výdobytky moderního světa, nebudou mít zájem se předvádět v neustále se opakujících představeních pro účastníky cestovního ruchu. Právě neautentičnost představení může i u části návštěvníků vyvolat negativní reakci, kdy se mohou cítit být podvedeni, přestože místo původní bude, tak účinkující nikoliv. Přitom právě originální kulturní představení může v návštěvnících zanechat silný umělecký a uspokojující zážitek. V řadě návštěvníků zanechá silný prožitek i takový způsob předvádění, ale o geniu loci se v takovém případě hovořit nedá. Právě z tohoto důvodu by bylo vhodné regulovat počet návštěvníků a více zapojit místní komunitu.

Hlavními přírodními předpoklady (atraktivitami, potenciálem) v oblasti Rotorua jsou bezesporu projevy geotermální činnosti. Geotermálními projevy nazýváme erupce sopek a gejzírů, horké prameny, parní výrony, bahenní sopky. Mezi návštěvníky je největší zájem o gejzíry – mohutné proudy žhavé vody vystřelující do vzduchu. Většina města a okolí na geotermální projevy spoléhá, a to nejen v souvislosti s cestovním ruchem, ale i k zajištění běžného života místních obyvatel. Převážná část ubytovacích kapacit má vlastní termální bazény či nádrže, což vede k poklesu hladiny spodní vody a narušování podloží. Město je známo pro svoje lázeňství, využívá se termální voda i bahenní zábaly a koupele. Z hlediska udržitelnosti cestovního ruchu je zde opět problém s velkým počtem návštěvníků a tím masovostí poskytovaných služeb.

Největší geotermální oblasti se nacházejí samozřejmě mimo město, proto se za gejzíry, bahenními sopkami, jezírky musí návštěvníci nějak dopravit. Pomine-li se možnost vlastní dopravy, je bezesporu nejjednodušší využít nabídky některé místní cestovní kanceláře, která pořádá na takové místo zájezdy i s výkladem.

Nabídka je opravdu široká. Ve městě lze stále najít místa s bublajícím bahnem, ale častěji se lze už pouze setkat s bahenními prasklinami v zemi, a to právě v důsledku poklesu hladiny spodní vody jako negativního jevu při neodborném napojování různých poskytovatelů služeb cestovního ruchu v rámci využívání geotermálních jevů.

Obrázek 3 Geotermální projevy v Rotorua, symbióza živé a neživé přírody jako atraktivita cestovního ruchu.

foto autora

K nejznámějším, nejatraktivnějším a nejvíce navštěvovaným místům v oblasti patří místa s vysokým potenciálem cestovního ruchu, jakými jsou například:

- Polynesian Spa - nabízí různě teplé bazény s minerální vodou ve čtyřech oddělených sekcích: luxusní, soukromé, rodinné či pouze pro dospělé. [26]

- Whakarewarewa Maori Village - původní obyvatelé již po 200 let hostí návštěvníky z celého světa ve své vesnici ležící na geotermálních polích a stali se tak zakladateli poskytování služeb cestovního ruchu v Rotorua. Život na geotermálních polích plných různých gejzírů, jezírek a bahenních sopek je natolik specifický, že pro každého návštěvníka je exkurze na takové místo velkým zážitkem. Genius loci zde působí na každého, ovšem na každého patrně také jinak. Prožitek je ovlivněn velkým počtem lidí na malém prostoru. Vesnice poskytuje seznámení se s tradiční kulturou, jídlem, tanci, obydlími, zvyky, nabízí i možnost přespání v tradičních domech (marae) či samovýrobu některého ornamentu ze lnu. Jídlo je zde vařeno pomocí geotermální energie, což je pro většinu návštěvníků uchvacující a neobvyklé. [47]
- Wai-o-tapu geothermal park - nabízí seznámení se se všemožnými druhy geotermálních jevů v jedinečné, nejbarevnější vulkanické oblasti Nového Zélandu. Nejznámější atrakcí je gejzír zvaný Lady Knox, jež každý den v 10:15 hodin uměle vytryskne do výšky asi 10 – 20 metrů. [44]
- Waimangu eco-geothermal park - vznikl po výbuchu sopky Tarawera v roce 1886 jako přímý důsledek. Je jedinečným příkladem regenerace lesa po celkové devastaci, adaptace některých rostlin na geotermální působení a vznik ojedinělého biotopu v této oblasti. Celý park je chráněný a spravovaný na základě udržitelnosti, kdy vizí je, že „naši půdu nedědíme od předků, ale půjčujeme si ji od svých dětí“, dlouhodobý plán byl konzultován a schválen všemi zúčastněnými stranami. Park je držitelem mnoha ocenění udělovaných na Novém Zélandě v oblasti udržitelného či ekologického turismu. Park je spravován na základě dohody s DOC, vůbec první svého druhu mezi centralizovaným státním úřadem a soukromou společností, což společnost zavazuje k odpovědnosti za celou

oblast Waimangu. Všudypřítomný problém s vačicemi na Novém Zélandu se vyskytuje v plné míře i zde, kdy vačice nemají na Novém Zélandu přirozeného predátora, a zabírají území pro hnízdění ohrožených druhů ptáků a konkurují jim i ve sběru potravy (Vačice jsou schopny za dva roky zlikvidovat celý strom, který na následky jejich požírání listů umírá. Paradoxem je, že druh vačice, který byl na Nový Zéland zavlečen, je nyní v Austrálii chráněný.). [29]

- Hell's Gate - na Novém Zélandu není více aktivní geotermální atrakce cestovního ruchu než je „pekelná brána", včetně největší bahenní sopky v zemi a rovněž největším teplým vodopádem na Jižní polokouli. Jde o jedinečné místo, které poskytuje možnost bahenních koupelí pod širým nebem. Již po generace Maorů je bahno používáno k léčbě, prevenci, zmírnění bolestí dle druhu: černé bahno k léčbě artrózy a revmatismu, bílé bahno ke zklidnění popálenin, šedé bahno k odlupování odumřelé kůže. Součástí návštěvy může být i organizovaná prohlídka s průvodcem kolem barevných jezírek, stříkající vody, vycházející páry, sirných krystalů, bublajícího bahna. [16]
- Tamaki Maori Village - vesnice se nachází na okraji Rotorua v lese a liší se tak například od Whakarewarewa umístěné na geotermálních polích. Jako v každé maorské vesnici je i zde předváděn tradiční maorský život, kultura, zvyky a tradice. Prohlídka začíná slavnostním uvítáním, obřadem. Dále je zde ukázka zbraní, řemesel, tetování, starověkých zahradnických postupů, tradičního jídla a tanců. Ve vesnici je dbáno na šetrný (udržitelný) cestovní ruch spočívající v ochraně životního prostředí a tak jsou zde uplatňovány základní principy udržitelnosti, jakými jsou: recyklace odpadů, užívání nízkoenergetických (úsporných) žárovek, zbytečné neplýtvání vodou a energií, profesní rozvoj zaměstnanců a také třeba

ochrana volně žijících živočichů a přírodních stanovišť, kde se vyskytují. [38]

- Te Puia - Maorské kulturní centrum nacházející se ve Whakarewarewa geotermálním údolí. Je domovem pro New Zealand Maori Arts and Crafts Institute (škola s přibližně 50 letou tradicí, jejímž cílem je zachovat tradiční maorské umění, které by jinak mohlo být zapomenuto) vyučující dřevořezbářství (wood carving), kamenorytectví (stone carving), rytectví do kostí (bone carving) a tkaní (koše, rohože, ornamenty). K dalším atraktivitám patří možnost vidět geotermální aktivity v čele se známým gejzírem Pohutu tryskajícím až do výše 30 metrů až 20 krát denně (v letech 2000 a 2001 tryskal nepřetržitě po dobu 250 dní) či vidět ptáka kiwi. [39]

K dalším přírodním předpokladům v oblasti Rotorua patří:

- jezera, kterých je celkem 18, např. Rotorua, Modré jezero, Zelené jezero, Rotomahana – rybaření, jízda na kajaku,
- četné lesy se stezkami pro cyklisty i pěší turisty, jízdu na koních.

Návštěvníci mají vskutku širokou nabídku možností způsobu trávení svého času v destinaci, ale kromě návštěvy okolních lesů a jezer musí počítat s poměrně vysokou koncentrací návštěvníků.

5.2.2 Národní park Tongariro

Podkapitola je zpracována s využitím [7].
v překladu „unesen jižním větrem“
Je nejstarší národní park na Novém Zélandu založeným roku 1887. Jeho území bylo darem maorského náčelníka státu s podmínkou vytvoření národního parku

z důvodu zabránění rozprodávání půdy osadníkům. Tak jako každý národní park na Novém Zélandě je i Tongariro spravován DOC. Národní park je tvořen zejména územím v oblasti tří sopek – horami Tongariro (1967 m. n. m.), Ruapehu (2797 m. n. m.) a Ngauruhoe (2291 m. n. m.) - formovaný jejich vulkanickou činností, která je v kontrastu s nedalekými pohořími a lesy. Národní park Tongariro nabízí jedinečnou kombinaci v různorodosti ekosystémů. Ponechají-li se stranou sociokulturní předpoklady rozvoje cestovního ruchu (které mají význam zejména pro Novozélanďany), pak přírodní předpoklady nabízejí využití pro pěší turistiku (tramping, tuláctví), lyžování, cykloturistiku a geoturismus (pozorování projevů vulkanické činnosti).

Obrázek 4 Sopky Tongariro, Ngauruhoe a Ruapehu.

foto autora

Národní park byl v roce 1990 zařazen organizací UNESCO na seznam jejího přírodního a v roce 1993 i kulturního světového dědictví. Umístění na seznamu světového dědictví UNESCO znamená rovněž jistotu, že národní park Tongariro je z pohledu UNESCO zařazen mezi místa s jasně daným právním rámcem ochrany a na druhou stranu zavazuje Novozélanďany k ochraně tohoto celosvětově

významného místa i pro další generace. K takovému závazku nelze přistupovat jinak, než se řídit zásadami trvale udržitelného rozvoje, neboť území nelze pouze „zakonzervovat“. V takovém případě by nedocházelo ani k naplňování odkazu, aby národní parky Nového Zélandu sloužily veřejnosti.

Z pohledu kulturního dědictví má národní park Tongariro bezpochyby větší význam pro maorské obyvatelstvo, ale svým způsobem i pro pozdější přistěhovalce z Evropy. Je tak duchovním domovem maorských obyvatel a pozdější darování této půdy bílým přistěhovalcům dalo základ pro vytvoření konceptu národních parků v celé zemi. Maorský náčelník, který půdu daroval, tak zcela nepochybně ochránil kulturní dědictví svého národa.

Zvyšující se zájem o návštěvu na konci 19. století zapříčinil i zbudování prvních chatek pro návštěvníky národního parku Tongariro již na začátku 20. století, ještě před rozvojem a zavedením železniční dopravy či kvalitnějších cest. První lyžařský vlek byl uveden do provozu již v roce 1938.

Svoji polohou patří celý národní park Tongariro do oblasti zvané „Taupo volcanic zone“, tedy něco jako „Vulkanická zóna Taupo“, která patří mezi nejvíce činné a zároveň nebezpečné oblasti s vulkanickou činností. Tato zóna patří do větší oblasti zvané „Pacific Ring of Fire“, volně přeloženo „pacifický ohnivý kruh“ (stejně tak i Rotorua leží v tomto ohnivém kruhu). Chrlení a výbuchy sopečného prachu, fumaroly, horké prameny, všude přítomné zbytky vyhaslé lávy jsou častými projevy vulkanické činnosti na území národního parku Tongariro. Právě díky vulkanické činnosti je krajina v celém národním parku poměrně dynamická. Místní řeky tečou prudce z kopce, aby se o kus dále zařízly do soutěsky. V mnoha kráterech vznikla jezírka a tak např. jezero „The Crater Lake“ na sopce Mount Ruapehu je jedním z mála teplých jezer na světě obklopených ledovcem či trvalou vrstvou sněhu. Jedinečnost parku spočívá také v neustále probíhajících geologických procesech a biologické evoluci.

V roce 2006 byl vydán Tongariro National Park Management Plan, který byl připraven na základě National Parks Act 1980, s platností do r. 2016. Celý park má unikátní hodnotu s mezinárodní významností a přitahuje tak stovky tisíc návštěvníků ročně [8: 2]. Neustálá ochrana hodnot, které národní park poskytuje a na jejichž základě byl zapsán na seznam světového přírodního i kulturního dědictví

UNESCO, je jasně stanoveným cílem pro strategii směřování rozvoje národního parku Tongariro, principy udržitelného rozvoje cestovního ruchu v této oblasti jsou plánem jasně vytýčeny a je důsledně dbáno na jejich dodržování. Ochrana tak významných přírodních a kulturních hodnot vytvořených formací tří hlavních sopek v kontrastu s okolní terasovitou zalesněnou krajinou je jasnou výzvou pro management parku, jelikož jako všude, jsou i zde kladeny požadavky na rozšíření služeb pro návštěvníky, např. zvýšení počtu sjezdových tratí [8: 11-13].

Velká rozmanitost vegetace na území národního parku Tongariro je dána především širokým spektrem klimatických podmínek a historií vulkanické činnosti. Často lze spatřit nízkou vegetaci – ořech (tussock), dřevité keře a len – jako součást regenerace po častých a rozsáhlých zásazích vulkanické činnosti, zasypáním či vypálením vegetace. Na mnoha místech jsou klima a půda tak drsné, že prakticky nepodporují růst stromů, nejsou pro jejich růst vhodné, ale v jiných částech parku jsou typické rozsáhlé bukové lesy nebo podocarpové lesy. V národním parku Tongariro roste přes 550 druhů rostlin, z nichž je zhruba 80 % sice nepůvodních v národním parku, ale endemických na Novém Zélandě (velký vliv na to má právě přítomnost neustálé vulkanické činnosti). V národním parku se vyskytují invazivní druhy jak rostlin, tak i živočichů, které je potřeba minimalizovat a zabránit výskytu a rozšíření dalších invazivních druhů do národního parku Tongariro. Nevhodným se stalo vysazení vřesu během první světové války jako invazivního druhu, který se v dnešní době stal široce rozšířenou rostlinou v celém národním parku a změnil tak krajinu na mnoha místech parku. Dalším druhem je kroucená borovice (ta je nebezpečná tím, že může vytvořit souvislý les a zničit tak, případně omezit nebo změnit původní podmínky, rostoucí původní nízké druhy). Dá se říci, že kdyby nedošlo ke kontrole výskytu borovice, byl by v dnešní době pod hranicí 2 000 m. n. m. vlastně všude hustý borovicový les [8: 62]. Problémem ale nejsou jen rostlinní škůdci, obdobný příklad je u nepůvodních živočišných druhů, jako jsou jeleni a vačice (vačnatec kusu liščí), kteří požírají vegetaci v parku. Dalšími zavlečenými nepůvodními savci jsou kočky, krysy a lasice lovící ohrožené živočišné druhy. Jejich přičiněním došlo ke snížení populace ptáků či jiných menších živočišných druhů a to vede k neustálému snižování biodiverzity na území národního parku Tongariro. [8: 33-34]

Národní park Tongariro nabízí možnosti rekreačního využití, jakými jsou: lyžování (více jak polovina návštěvníků národního parku), horskou turistiku, horolezectví, studium přírody, lov, focení, procházky (nabízí se mnoho variant – pouští, křovinami, po horách, údolími). Trampování v této oblasti s sebou nese určitá a dost závažná rizika, jelikož se jedná o vulkanickou oblast, ale všichni trempové tyto rizika přijímají a jsou s nimi ze strany DOC seznámeni. Poskytovány jsou ovšem jen základní chatky, tyčové značení a značky.

Nezanedbatelným přínosem národního parku Tongariro je na druhé straně i ekonomická stránka. V národním parku provozuje svoje aktivity mnoho zaměstnavatelů, členů místní komunity, kteří převážně v zimním období zaměstnávají i zahraniční zaměstnance – lyžařští instruktoři, obsluha vleků, obsluha v restauračních a ubytovacích kapacitách. Tak jako jinde v cestovním ruchu je trh řízen trendy, módností, což jsou však pouze dočasné priority a takové nemají v národním parku (nejen v Tongariro národním parku) velké opodstatnění. Plány národních parků musí být dlouhodobě koncipované, mít jasnou vizi, cíl a strategie, jak jich dosáhnout, ze kterých by se nemělo příliš odchylovat. [5]

Nejvíce jednodenních návštěvníků v letním období bezesporu míří na velice známý a oblíbený jednodenní trek zvaný Tongariro Alpine Crossing Track. Trasa tohoto jednodenního treku je asi 17 km dlouhá a středně zdatný návštěvník ji zvládne ujít za asi 6-8 hodin. Na trase jsou vedle ojedinělých prudkých stoupání zejména rovinaté pasáže, ale je nutné počítat rovněž s častými zastávkami na pozorování krajiny. Oblast Červeného kráteru a Smaragdových jezer je velice oblíbenou zastávkou, proto tam dochází k akumulaci návštěvníků a pocit z velkého rozlehlého prostoru, který turisté vnímají během treku, se tak na chvíli zcela ztrácí.

Hlavně díky neustále se zvyšujícímu zájmu o Tongariro Alpine Crossing Track je aktuální otázka udržitelnosti. Dochází zde k přeplnění místa turisty, erozím, ničení vegetace, sesuvům půdy, znečišťování odpadky i jinými produkty lidské činnosti [1].

V rámci národního parku Tongariro je však možné procházet krajinou i zcela nerušeně, neboť je zde možnost rovněž vícedenních treků a počet turistů na nich není tak velký jako na jednodenním treku.

Obrázek 5 Smaragdová jezera - Tongariro Alpine Crossing.

foto autora

Obrázek 6 Červený kráter - Tongariro Alpine Crossing.

foto autora

Jedním z nich je i Tongariro Northern Circuit, což je jeden z „Great Walks“ na Novém Zélandu, tedy jedna z nejhezčích vícedenních tras (je nutná rezervace noclehu v DOC).

Národní park Tongariro je hojně navštěvován i v zimním období, neboť poskytuje možnost lyžování a je se třemi lyžařskými areály jedním ze dvou míst na Severním ostrově, kde se lyžovat dá. Díky celosezónnímu využití je národní park Tongariro nejnavštěvovanějším národním parkem na Novém Zélandu [7].

Právě rostoucí počet návštěvníku národního parku Tongariro je možnou hrozbou pro udržitelnost cestovního ruchu v některých oblastech parku. Může zde docházet ke konfliktům mezi poskytovateli služeb navzájem, rovněž tak navzájem mezi návštěvníky, jelikož mohou mít odlišné představy a požadavky na uspokojení svých potřeb a realizaci (například rybáři nemají zájem, aby se kolem nich někdo projížděl na lodích, pěší turisté nemají stejný názor na využití úzké cesty společně s cyklisty). Pro většinu domácích návštěvníků je hlavním důvodem možnost lyžování, která je jinak na Severním ostrově značně omezená (ještě v národním parku Egmont), kdežto pro zahraniční návštěvníky je hlavní sezónou ta letní, popřípadě část jara a podzimu, kdy jsou nejlepší podmínky pro turistiku. Z hlediska návštěvnosti je tak národní park Tongariro značně vytížen po celý rok (návštěvnost může však být ovlivněna projevy vulkanické činnosti či rozmary počasí). Často dochází již k překročení únosné kapacity území (parkoviště pro lyžaře či nástupní místa na konci silnic pro pěší turisty), kde by pomohlo rozšíření infrastruktury pro návštěvníky, které je ovšem v plném rozporu s cílem správy a ochrany národního parku Tongariro. Management se snaží přesměrovat návštěvníky na okrajové části parku či mimo něj, což může být mnohým návštěvníkům nepříjemné a mohou se objevovat negativní reakce na vedení parku. K rozšíření a rozptýlení návštěvníků slouží návštěvnickému managementu i aktivity jako je organizované rybaření, vyjížďky na koních, rafting, které nejsou nebo nemusí být poskytovány přímo na svazích sopek.

Přírodní bohatství v nezměněném stavu je třeba zachovat i pro budoucnost. DOC nedovolí další rozšiřování ubytovacích kapacit, výstavbu další infrastruktury, v rámci národního parku. Tyto služby či činnosti lze poskytnout mimo území národního parku. Stále pokračující směr ekonomického růstu není často slučitelný

s rozvojem ochrany území. Nároky na rozvoj cestovního ruchu v oblasti by tak nemusely být v určitých částech národní parku Tongariro v souladu s požadavky na ochranu a schopnostmi takové nároky trvale udržet. Při stále se zvyšujícím zájmu o národní park dochází ke konfliktům v zájmech různých skupin, a proto je třeba důsledně dbát dodržování schváleného plánu.

Cílem národního parku Tongariro není poskytovat všemožné druhy rekreačních aktivit nebo i příležitostí k výstavbě, proto jsou při takovýchto požadavcích na rozšíření nejprve uvažovány a porovnávány aktivity mimo území národního parku, které by pro požadovanou změnu mohly být vhodné. Děje se tak i proto, že celý národní park Tongariro je vlastně součástí rozsáhlé rekreační oblasti centrální části Severního ostrova. Většina nově požadovaných aktivit cestovního ruchu, mimo lyžování a horolezectví, se dá totiž uskutečnit i mimo oblast národního parku Tongariro. Přestože tlak ze strany rozšíření ubytovacích kapacit se zvyšuje, nebude žádný další záměr na jejich rozšíření v rámci národního parku povolen s tím, že tyto služby lze poskytnout mimo jeho území [8: 132]. V minulosti již bylo vynaloženo i velké manažerské úsilí ze strany národního parku o minimalizování dopadů rozvoje stávající silniční a železniční dopravy v okolí národního parku Tongariro (letecká doprava nebyla vůbec v rámci národního parku povolena a žádná koncese v tomto oboru vydána nebyla, výjimkou jsou náhlé okolnosti vyžadující záchranu osob, požár apod.). Park je dobře přístupný motorovými vozidly a letecká doprava tak není nezbytná k aktivitám cestovního ruchu. Přestože je park unikátním souborem přírodních hodnot, nelze zcela bránit využití i těžšího druhu dopravy jako jsou sněžné rolby či terénní vozy, jsou totiž nezbytné k řádnému zajištění poskytovaných služeb [8: 13, 121].

Vnímání a chápání poslání národního parku závisí na motivaci jeho uživatelů, jedni ho chtějí užívat, druzí chránit, proto veškerý budoucí rozvoj musí být posuzován s hlavním posláním všech národních parků – zachování všech přírodních hodnot i do budoucna, tj. se zásadami trvale udržitelného rozvoje. Nelze však nastavit absolutní restrikce, každý případ by měl být posuzován samostatně na základě dílčích a specifických charakteristik daného případu v rámci vymezených mantinelů rozhodování.

Pokud mají manažeři chránit přírodní hodnoty a zároveň zajistit jejich veřejné užívání, je zapotřebí dalšího výzkumu ve vztahu fyzického prostředí a činností lidí v rámci národního parku Tongariro i mimo něj.

Díky rozsáhlému zpracovávání manažerského plánu na ochranu hodnot národního parku Tongariro a velkému zapojení místní komunity bylo sestaveno 11 základních principů, na kterých jsou založeny zásady pro rozhodování a řízení, k vybraným příkladům patří:

1. Ochrana národního parku Tongariro v nezměněném stavu na věčné časy – vzhledem ke své jedinečnosti světového významu musí být chráněn, i když zájmy místní komunity mohou být odlišné.
2. Ochrana odkazu předků, historické, archeologické a kulturní krajiny národního parku Tongariro – kulturní hodnoty nelze oddělit od přírodních a je třeba je chránit dle zákonů.
3. Minimalizovat infrastrukturu potřebnou pro návštěvníky – nerozšiřovat infrastrukturu, zajistit nápravy tam, kde byla přírodní či kulturní hodnota zničena, prvořadá je ochrana.
4. Ctít uzavřené dohody a řídit se jimi – dodržování a žádné změny bez dohody všech stran. [8: 39-44]

Nevhodným řízením a užíváním národního parku mohou být ohroženy specifické hodnoty, pro které je park tolik ceněn. Rozpor nastává, jelikož zájmy ochrany národního parku na straně jedné jsou na straně druhé právě ty hodnoty, které podnikatelé v cestovním ruchu často používají jako atraktivity a příležitosti pro dobrý obchod. Dobrou prací návštěvnického managementu by se takovým situacím mělo předejít a zamezit, jelikož místní podnikatelé by měli být jeho důležitou součástí.

Poskytování informací návštěvníkům v tištěných brožurách či prostřednictvím informací podávaných přímo na místě povzbuzuje či jinak podporuje chování návštěvníků národního parku v souladu s ochranou životního prostředí (lze využít služeb turistického informačního centra Whakapapa).

5.2.3 Západní pobřeží (Westcoast) – ledovce Fox a Franz Josef

Jedná se o asi 600 km dlouhý pás podél západního pobřeží Jižního ostrova Nového Zélandu. Toto území patří mezi nejvíce chráněná a většina území je pod správou DOC. [97] K nejznámějším místům patří národní park Paparoa, Hokitika (opracování kamene jadeitu - green stone), ledovce Franz Josef a Fox, Punakaiki.
Bližší seznámení je věnováno ledovcům Fox a Franz Josef včetně nejbližšího okolí. Ledovce leží v národním parku Westland (Tai Poutini), jenž je součástí oblasti zvané Te Wähipounamu – South West New Zealand, která tvoří asi 10 % celkové rozlohy Nového Zélandu. Tato celá oblast je zapsána na seznamu světového přírodního dědictví UNESCO pro svoje příklady tektonické, klimatické a ledovcové činnosti, které tvarovaly zemský povrch, a také pro jedinečnou faunu a flóru. [42]
Ledovce jsou unikátní tím, že jejich terminály jsou na úrovni zelených stromů a kapradin, padají až do mírného deštného pralesa [18]. Patří k nejsnáze dosažitelným, přístupným prakticky každému. Ledovce jsou vměstnány mezi oceán a nejvyšší pohoří Nového Zélandu (včetně Mt. Cook) ve strmých údolích. Velké množství sněhových srážek, gravitace a právě sklon údolí valí sníh až téměř k úrovni oceánu. Ledovce se pohybují rychlostí v průměru až 1 metr denně. Přestože se oba dva ledovce pohybují velice rychle, trvá 15 – 25 let než se sníh dostane ze sněžného pole (néve) do čela ledovce (terminálu). U obou ledovců dochází často ke zlomům, pádům kusů ledovce, tvorbě puklin, což je zapříčiněno pohybem velkého množství ledu a sněhu po zlomech v podloží a neustálým táním a pohybem. V minulosti sahaly až po Tasmanovo moře a roztávaly až v jeho vodách. [13] V současné době je asi desetina Země pokryta ledovci [15].
K posouzení ohledně zařazení mezi nejníže položené ledovce na světě je třeba upřesnit, že se to týká vysokohorských ledovců, nikterak tak nejsou uvažovány trvale zaledněné plochy v Antarktidě a obdobných územích, tedy pevninské ledovce. Ledovce, o kterých je řeč, vznikají akumulací sněhu a jeho přeměnou ve firn a dále v kompaktní led, jenž dále sestupuje do nižších poloh (údolí) jako ledovcový splaz. [35]
Jak vzniká horský ledovec, ukazuje obrázek 7, kde pod hranicí sněhu led již taje a je v dynamickém pohybu.

Terminál ledovce Fox se nachází v nadmořské výšce pouhých 250 metrů nad mořem (ledovec Franz Josef necelých 300 metrů nad mořem) a leží pouhých 12 km od Tasmanova moře. Ledovec Fox je dlouhý 13 km a ledovec Franz Josef je dlouhý 12 km. [11]

Jedná se zároveň o stejnojmenná městečka, která nabízejí pro své návštěvníky koncesované aktivity jako organizované výlety na ledovce, vyhlídkové lety malým letadlem či helikoptérou (s možností mezipřistání na ledovci), pěší turistiku, cykloturistiku, seskoky padákem, kajaking, pozorování ptactva, jízdu na koních. K oblíbeným patří i různé výlety k pobřeží, rybaření a jízda na čtyřkolkách [10].

Obrázek 7 Jak vzniká horský ledovec.

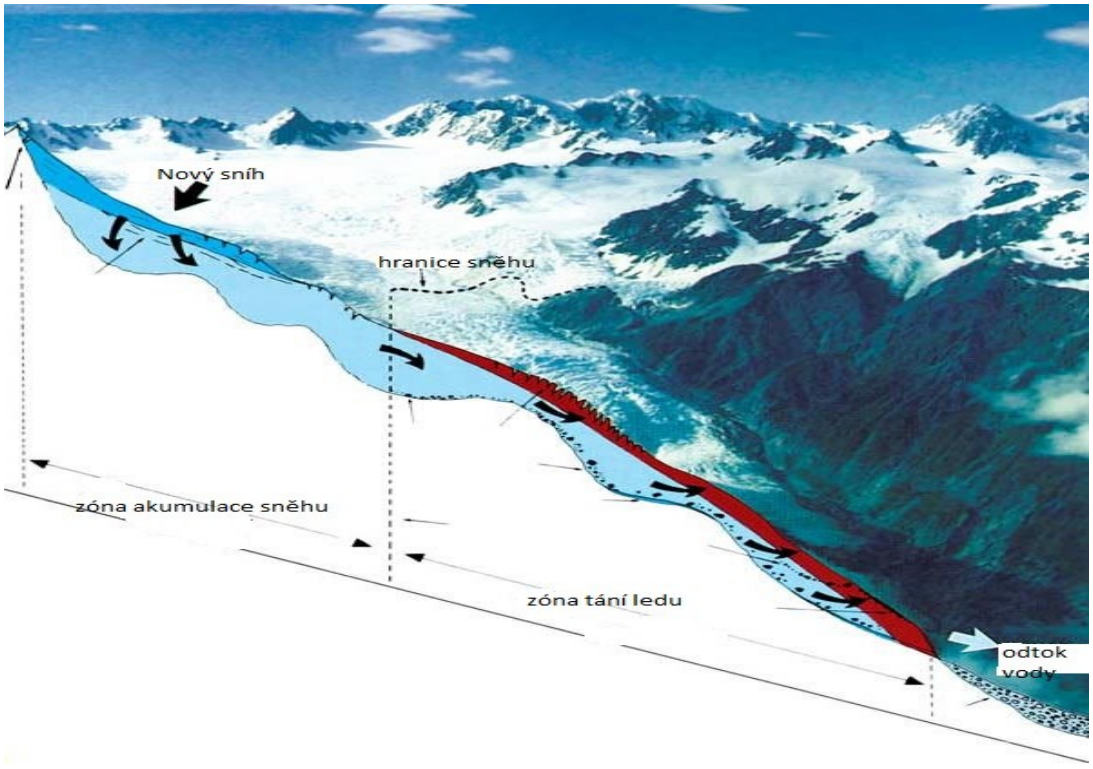

Zdroj: upraveno dle [14]

Obrázek 8 Ledovec Franz Josef v roce 2003.

foto autora

Obrázek 9 Ledovec Fox v roce 2003.

foto autora

Obrázek 10 Terminál ledovce Fox z helikoptéry v r. 2006.

foto autora

Oblíbenou destinací v okolí je Lake Matheson, kolem kterého vede okružní trasa a jeho vodní hladina úžasně odráží vrcholy nedalekých hor včetně nejvyšší hory Nového Zélandu Mount Cook. Jedná se o karové jezero vytvořené ústupem ledovce Fox.

Destinace ledovců na západním pobřeží Jižního ostrova je již neodmyslitelně integrována do cestovního ruchu Nového Zélandu. I když většina návštěvníků se v této destinaci zdrží pouze několik hodin, které jsou vyplněny návštěvou jednoho či obou terminálů ledovců, v oblasti se nachází velké množství dalších potenciálních aktivit připravených jejím návštěvníkům.

Lehká dostupnost obou terminálů ledovců nebyla vždy pravidlem a tak návštěvnost vzrostla až v posledních desetiletích. Dříve bylo nutno překonat různé sesuvy půdy, spadané kamení, jezírka či různou měrou erozí postižené území. Právě vysoká krátkodobá návštěvnost je úzce v kontrastu s nízkým počtem stálých obyvatel a tím pádem s ještě nižším počtem obyvatel platících daně do místních pokladen. Malá městečka tak musí financovat infrastrukturu, ze které jim neplynou

odpovídající příjmy. Na druhou stranu je třeba uvést, že města mohou získat podporu od státu v různých projektech, jako je třeba výstavba kanalizace, což nese výhody i pro místní obyvatele. [41: 37]

Takto malá městečka jsou ekonomicky v podstatě závislá pouze na příjmech z cestovního ruchu. Vzhledem k přírodním předpokladům by se dalo předpokládat, že je zde téměř zajištěno, že návštěvnost nebude klesat ani v budoucnu. Vysoká návštěvnost však může vyvolat nevoli místních komunit, neboť určitá hranice návštěvnosti a množství a četnost aktivit spojených s cestovním ruchem by se měly nastavit. Z vlastních zkušeností při pobytu autora v destinaci vyplývá, že jsou tyto destinace přeplněny denními návštěvníky, způsobují tak dopravní zácpy a problém se zaparkováním.

DOC provozuje návštěvnické centrum v městečku Franz Josef a kancelář ve Fox Glacier. DOC má pro oblast Westcoast vypracovanou strategii managementu ochrany pro období let 2010 – 2020 v oblasti přírodního, kulturního a historického dědictví a rovněž pro oblast rozvoje rekreačních možností. Jedná se o strategii [9], která pokrývá jednu z nejrozsáhlejších oblastí, zhruba čtvrtinu všech chráněných území Nového Zélandu a je vypracována za podpory a přispění veřejnosti. Jedná se o jedinečnou oblast z mnoha hledisek, jak z hlediska geografického, ekologického, klimatického a dalších, ochrana přírody čítající horské masivy Jižních Alp, četné ledovce, členité a nepřístupné pobřeží, je prioritou, kterou si uvědomují všechny zainteresované strany. Už samotná skutečnost, že se jedná o oblast zapsanou na seznamu světového dědictví UNESCO a oblast, kde je stále zachováno i dědictví bývalého super kontinentu zvaného „Gondwana“ reprezentovaného četnými zástupci flóry i fauny, zavazuje k ochraně tohoto cenného území [42]. Hlavním cílem ochrany je zabránit další ztrátě specifických rostlinných i živočišných druhů, zejména těch endemických, a to odstraněním co největší míry lidské činnosti v těchto oblastech a zajistit tak jejich přirozené prostředí [10]. Je však samozřejmé, že se již nelze dostat na úroveň a kvalitu biodiversity, jak tomu bylo před příchodem lidí do těchto oblastí.

Velkým problémem je již zmíněný vliv cestovního ruchu na místní komunity v malých městech či vesnicích. Jelikož na rozdíl od velkých měst, kde se i v nejvyšší sezóně návštěvníci rozptýlí a dosahují třeba jen 10 procent místních obyvatel,

v menších místních komunitách je tomu naopak a návštěvníci (myšleno denní návštěvníci) výrazně převyšují počet místních obyvatel. Z destinací uvedených v této práci je tomu tak právě v oblasti ledovců Franz Josef a Fox na Jižním ostrově, kde většina návštěvníků nepřespí a pokračuje dále do destinace, kde až přenocují. Je třeba si uvědomit, že problémem je i samotný názor místních komunity, to co jedněm může vyhovovat (podnikají nebo jsou v cestovním ruchu alespoň zaměstnáni), to druhým nikoliv (důchodci, mladé rodiny). Vliv cestovního ruchu na místní komunity může být chápán negativně například díky častým dopravním zácpám, problému s běžným parkováním, cenou za služby (nákupy, restaurace), cenou za nemovitosti (ta v podstatě může odradit od přistěhování se do města a tím na druhé straně způsobit i neuspokojenou poptávku po zaměstnancích), znehodnocením životního prostředí. Je ovšem potřeba rovněž zmínit, že cestovní ruch může přinést (a zcela jistě přináší) i užitek pro místní, např. poskytováním služeb, které by v případě neexistence či minimalizace cestovního ruchu vůbec v dané lokalitě nevznikly nebo vytvořením pracovních příležitostí. [33]

V případě vlivu cestovního ruchu na místní komunity by se mělo vždy dbát na to, aby vše bylo navzájem propojeno a vzájemně uspokojováno, aby užitek byl na všech stranách Tak aby návštěvníci byli vítáni, zapojeni a spokojeni, cestovní ruch byl prosperující a profitující, místní komunita byla zapojena a měla prospěch z cestovního ruchu, aby životní prostředí místních bylo chráněno a vylepšováno. Místní komunita se musí zapojit do rozhodování a vytváření strategických plánů rozvoje, jen tak může být dosaženo, že bude uspokojena.

V destinacích jaké představují ledovce Fox a Franz Josef je spolupráce managementu a místní komunity ještě důležitější než je tomu v rozsáhlých územích, neboť zde je všechno vidět a má bezprostřední vliv. Důležitá je spolupráce zejména již na úrovni plánování, rozvoje a to vzájemným odsouhlasením a potvrzením žádaného směru [41: 31], nejlépe trvale udržitelného. Návštěvnost je u obou ledovců stále vzrůstající především v letních měsících a to vytváří problém s ubytovacími kapacitami, kdy zejména hromadná rezervace je nejen nutná, ale musí být uskutečněna opravdu s velkým předstihem (někteří touroperátoři rezervují ubytování až dva roky před datem návštěvy!). Z toho jasně vyplývá, že kapacita území již byla překonána a nelze jen na základě vysoké

návštěvnosti v létě budovat další stavby, které by sloužily pouze návštěvníkům v top sezóně. [41: 31-33]

Nedostatek ubytovacích kapacit není vázán pouze na ubytování návštěvníků, ale rovněž tak zaměstnanců za přijatelnou cenu. Ceny ubytování jsou v důsledku velké poptávky příliš vysoké, protože kdo disponuje volnou kapacitou k ubytování, ten ji nabízí za tržní ceny. Postavit třeba ubytovnu pro zaměstnance také není jednoduché, neboť volná půda není k dispozici a ani takový záměr většinou neodpovídá schváleným plánům s rozvojem oblasti. V souladu s udržitelností není ani fakt, že je zde velká část sezónních, krátkodobých, dočasných zaměstnanců, jejich zaučení nese značné finanční nároky, které pak nejsou patřičně rentabilní. To má souvislost s tím, že poptávka po službách není celoročně tak významná, aby se tito pracovníci v destinaci zdrželi dlouhodobě.

Jelikož dochází k tomu, že většina návštěvníků se v oblasti zdrží minimální dobu a není moc šancí, jak je udržet v destinaci déle, je zde problémem v rámci udržitelného rozvoje ve spolupráci místní komunity. Jednak je to ovlivněno i tím, že někteří poskytovatelé služeb nejsou trvalými obyvateli a nemají tak zájem na spolupráci s místní komunitou v rámci jakékoliv fáze jejich obchodního marketingu a na druhé straně i tím, že i místní komunita raději propaguje pouze svoje vlastní podnikání než propagaci celé oblasti Franz Josef a Fox ledovců.

Pro udržitelný rozvoj je v budoucnu nutné více se zabývat sezónností a to zdůrazněním výhod cestování mimo hlavní sezónu – vytváření package na míru zejména pro návštěvníky z Austrálie a Asie, kteří jsou nejčastějšími a nejpravděpodobnějšími potenciálními návštěvníky celého Nového Zélandu. Rovněž tak je třeba si uvědomit, že z důvodu neustále se měnící možnosti a způsobu přístupu k oběma ledovcům z důvodu záplav, sesuvů půdy, pádu velkých kamenů nemusí být ledovce přístupné návštěvníkům navždy. V dnešní době je prakticky jedinou možností, jak se dostat na ledovec, let helikoptérou [48]. Z důvodu vysokých cen nemovitostí a jejich velký vliv na místní komunitu by se mělo rozvíjet sociální (dotované) bydlení pro místní obyvatele a to za státní podpory. Pro místní komunitu by bylo také přínosné zavést určité vzdělávající programy pořádané v zimním období a celkově zvýšit návštěvnost v tomto období. [41: 32]

Svůj genius loci ovšem návštěva ledovců bezesporu má, jen je třeba se vydat i jinam než pouze k terminálům ledovců, kam míří většina návštěvníků, neboť na těchto místech je většinou opravdu koncentrován až příliš vysoký počet návštěvníků v jeden moment. Výlet helikoptérou s přistáním na ledovci sice není nikterak šetrnou formou cestování, ale zážitek je to na celý život stejně jako trek po ledovci s průvodcem.

Z údajů poskytnutých místním zástupcem DOC panem Singletonem [31], [32] je v údolí ledovce Franz Josef přístup na ledovce od počátku roku 2012 poměrně nebezpečný, proto došlo k poklesu návštěvnosti, který odhadem ubral zhruba 70 000 návštěvníků ten rok a pro léta následující po 85 000 návštěvníků. Přesto zde zůstává možnost přístupu na ledovec díky organizovaným průvodcovským službám za pomocí helikoptéry. V údolí ledovce Fox se situace s přístupem na ledovec zhoršila před asi 6 měsíci natolik, že situace je obdobná jako u ledovce Franz Josef, proto i zde se dá očekávat úbytek v návštěvnosti. U obou ledovců je ovšem zachována dobrá možnost přístupu k vyhlídkám na ledovec, přestože ledovce stále rychle mění svoji podobu. V posledních 5 letech ledovce ubyly natolik, že stezky pro přístup k nim musely být přebudovány, vedeny výše do údolí. Táním po sobě ledovce zanechávají velice nestabilní krajinu, hrozí zejména sesuvy kamenů, a tak v současné době (březen 2015) je nejbližší bod, kam se dá u obou ledovců bezpečně dostat vzdálen asi 300 metrů. V době nepříznivého počasí (záplavy) je ovšem tato vzdálenost prodloužena až na vzdálenost 1,5 km. Takové uzavírky se ovšem DOC snaží v co nejkratším čase opět zprovoznit a umožnit bližší přístup k ledovcům.

Jako ve všech chráněných územích je i ve strategii ochrany Západního pobřeží charakteristická spolupráce a účast veřejnosti na ochraně území. Vychází ze skutečnosti, že veškerá veřejná chráněná území jsou dědictvím všech Novozélanďanů. [9]

Na rozdíl od jiných chráněných území na Novém Zélandu je oblast Západního pobřeží chráněna napříč všemi vrstvami ekosystému od hor po nížiny, mokřady až moře. Ochrana nikdy nedosáhne stavu, jaký byl před příchodem lidstva, ale má za cíl zachovat současnou biodiverzitu v co největší míře a rovněž tak v co největší míře odstranit nezbytné lidmi vytvořené rušivé, ničivé, obtěžující elementy,

případně je eliminovat. K nejdůležitějším patří kontrola nepůvodních rostlinných i živočišných druhů, obnova původních druhů. K invazivním živočichům patří i zde vačice, lasičky, jeleni, kamzíci, kozy. [10]

5.3 Komparace vybraných destinací

K předešlé analýze i komparaci byly záměrně vybrány na první pohled odlišné destinace:

1) Město Rotorua jako představitel spíše kulturních atraktivit cestovního ruchu ležící v centrální části Severního ostrova,
2) Národní park Tongariro jako představitel vnitrozemského národního parku s bohatou vulkanickou činností, který je přírodní i kulturní atraktivitou cestovního ruchu,
3) Ledovce Fox a Franz Josef jako představitelé přírodní atraktivity cestovního ruchu v přímořském národním parku.

Všechny tři oblasti však mají společné to, že jejich management si jasně uvědomuje, že jejich ochrana a udržitelný cestovní ruch jsou zásadními prioritami. Cestovní ruch je na Novém Zélandě hlavním zdrojem národního hospodářství, a proto je udržitelnost cestovního ruchu zakotvena i v zákonech země.
Ke komparaci vybraných destinací cestovního ruchu byly vybrány následující jevy:

1) Počet návštěvníků

Rotorua – dle statistických údajů uvedených na stránkách RotoruaNZ [30] je roční návštěvnost zhruba 3,3 miliónu návštěvníků.
Tongariro národní park – počet návštěvníků za rok dosahuje přibližně celkového počtu 1 milión návštěvníků, dle údajů na stránkách DOC [7].
Oba dva ledovce vykazují návštěvnost přibližně 250 tisíc návštěvníků ročně [18]. Ovšem z údajů poskytnutých emailem zástupcem místní kanceláře DOC [31] byla návštěvnost v letech 2010-2014 zhruba následující:

- Franz Josef: 766 000, 657 000, 521 000, 499 000, 522 000
- Fox Glacier: 209 000, 182 000, 186 000, 167 000, 175 000

Převážně tomu tak je v hlavních měsících listopad až březen. K porozumění, že se jedná o vysokou koncentraci návštěvníků, je třeba uvést, že počet trvalých obyvatel měst Fox Glacier a Franz Josef je 306, respektive 441 dle výsledků sčítání obyvatel v roce 2013 [17].

Na základě těchto údajů pro potřeby udržitelného cestovního ruchu je patrné, že na zatížení dle velikosti prostoru je nejvyšší návštěvnost v oblasti ledovců, z čehož vyplývá potřeba největšího možného plánovitého rozptýlení návštěvníků zejména v čase. Destinační management musí ovšem pracovat rovněž na rozptýlení v prostoru, nabídkou alternativních produktů (ať již z důvodu počasí nebo udržení návštěvníků po delší dobu v místě). Zvýšení návštěvnosti v mimosezónním období se převážně týká domácích návštěvníků.

Naproti tomu Rotorua má poměrně velkou výhodu v tom, že poskytované produkty jsou celosezonní záležitostí – geotermální projevy, masáže, kulturní představení – a i proto se dá vymezit jako destinace s nejvíce vyváženou návštěvností (myšleno ze tří v práci blíže specifikovaných destinací). O rozptýlení návštěvníků se zde dá uvažovat v souvislosti s prodloužením jejich pobytu a návštěvou případně nově vytvořených produktů cestovního ruchu.

Národní park Tongariro díky svojí popularitě jak mezi zahraničními, tak i domácími návštěvníky, dosahuje velké návštěvnosti, a i přes vysoký počet návštěvníků v letní sezóně, má z hlediska jedinečnosti národního parku a jeho podmínek pro lyžování velkou návštěvnost i v zimní sezóně. Rozptýlení návštěvníků, kteří přijeli z důvodu lyžování, nepřichází v úvahu, a proto se managementu nabízí zaměřit se na letní návštěvníky (převážně to jsou ti zahraniční) a nabídnout jim alternativní trasy pro trempování, případně rozšířit nabídku poskytovaných služeb o činnosti provozované v okrajových částech národního parku.

Ve všech třech porovnávaných destinacích cestovního ruchu dochází v určitých časových obdobích k převýšení kapacity unést další rozvoj.

2) Infrastruktura – dopravní dosažitelnost

Všechny tři vybrané destinace se vyznačují dobrou dostupností, splňují tak požadavek na rozvoj svých území v cestovním ruchu. Potenciální návštěvníci nemají pro jejich dosažení kladeny v podstatě žádné překážky. Rotorua je plně vybavena dopravní infrastrukturou včetně letiště, národní park Tongariro má dobrou přístupnost k hranicím parku, ovšem uvnitř parku už tomu tak není (rozvoj a budování nových cest ani není v souladu s plány správy parku) a tudíž návštěvníci, kteří nedisponují vlastní dopravou či nechtějí využít organizovaných služeb, nemají možnost využít například hromadné dopravy, protože zkrátka neexistuje v rámci parku. Jelikož ledovce Franz Josef a Fox jsou dosažitelné i pěšky ze stejnojmenných měst, ležících na hlavním a v podstatě jediném, silničním spojení vedoucím napříč Západním pobřežím, je i zde dobrá dopravní dostupnost zajištěna, autobusové linky v uvedených městech zastavují a nic tedy nebrání zejména individuálním turistům v toulání přírodou obklopenou ledovci a mořem. V případě vlastní dopravy jsou návštěvníci limitováni de facto pouze dopravními značkami, ve všech třech destinacích se lze auty dostat poměrně blízko hlavním nabízeným atraktivitám cestovního ruchu.

3) Negativní vlivy na potenciální návštěvníky

Mezi negativní vlivy, které mohou působit na potenciální návštěvníky při jejich rozhodování o návštěvě destinace, brzdící další možný rozvoj cestovního ruchu, patří dle destinace následující:

Rotorua – vysoká koncentrace návštěvníků (zejména při návštěvě lázní a kulturních představení), nestálost a nespolehlivost geotermálních projevů, odliv původního maorského obyvatelstva do jiných míst Nového Zélandu (kdy při sčítání v roce 2013 byl počet maorských obyvatel regionu 22 413, což je o 321 méně než při sčítání v roce 2006 [34]) a tím možná ztráta autentičnosti kulturních představení.

Tongariro NP – vysoká koncentrace návštěvníků v letní sezóně na jednodenním treku Tongariro Alpine Crossing, vulkanická činnost, omezená kapacita ubytování v lyžařských areálech, eroze, rozšíření invazivních druhů.

Ledovce Fox a Franz Josef – vysoká koncentrace návštěvníků a nízká ubytovací kapacita během letní sezóny a příznivého počasí, vysoká cena některých produktů (vyhlídkové lety), sesuvy ledu, kamenů a změny říčního koryta (a tím časté změny v přístupnosti terminálů, kdy dle výzkumu [48] byl v roce 2013/2014 možný přístup na 500 metrů od terminálu ledovce Franz Josef a na 200 až 600 metrů od terminálu ledovce Fox). Porovnáním s údaji v kapitole 5.2.3 poskytnutými Ianem Singletonem je patrné, že hranice omezení přístupu se posouvá a mění velice často. Velmi zásadní změny ubývání délky ledovců, které započaly v roce 2009 po posledním období růstu ledovců [27] a zapříčinily tak úbytek ledovce Fox o 470 metrů (podobně u ledovce Franz Josef) [48], jsou bezpochyby nejvážnějším faktorem ovlivňující udržitelnost cestovního ruchu v destinaci. Negativně může působit i určitá odlehlost a drsnost celého Západního pobřeží.

U všech tří sledovaných destinací je ústředním negativním projevem vysoká míra koncentrace návštěvníků, která způsobuje problémy již při plánování cesty ve spojitosti s nutností rezervace pevných termínů návštěvy a zajištěním si tak odpovídajících služeb (rezervace je samozřejmostí pro organizované skupiny, ovšem u individuálních návštěvníků tento problém může negativně působit na celkové vnímání destinace).

Všechny destinace nabízejí ojedinělé přírodní atraktivity, což je spojeno s jejich možnou nestálostí a tím i negativním vlivem na rozvoj daného území.

4) Pozitivní vlivy na potenciální návštěvníky

Přírodní atraktivity ve vybraných destinacích mají ovšem zejména pozitivní vliv na rozhodování potenciálních návštěvníků a na základě těchto lokalizačních přírodních předpokladů dosahují tak vysoké návštěvnosti a oblíbenosti.

Rotorua vděčí za svůj rozvoj právě projevům geotermální činnosti. Jednak maorští obyvatelé se tam usadili právě z důvodu přítomnosti termálních pramenů, takže přírodní předpoklady mají zásluhu i na nynějších kulturních atraktivitách oblasti, tak i v současnosti je oblast vyhledávána pro termální a bahenní koupele, gejzíry, výpary. Na pobyt v destinaci nejsou kladeny žádné pohybové nároky a tak je oblíbeným místem i pro seniory.

Národní park Tongariro je vyhledáván pro svoji úžasnou scenerii a pohyb po sopkách, lávových polích, v blízkosti sopečných jezer, horkých pramenů, plání. Geodiverzita národního parku je pro většinu návštěvníků neznámá v porovnání s krajinou v jejich trvalém místě pobytu.
Ledovce Fox a Franz Josef patří k nejsnáze přístupným a zároveň nejníže položeným horským ledovcům na světě, to samo o sobě zaručuje zájem o tuto destinaci cestovního ruchu. Ledovce jsou, dle možností, přístupné prakticky každému a tak ani starší či méně fyzicky zdatní cestovatelé nejsou ochuzeni o návštěvu těchto míst (může však jít o dočasný stav).
Vzhledem k počtu návštěvníků se všechny destinace řadí mezi nejnavštěvovanější na Novém Zélandě, tudíž je patrné, že pozitivní vlivy k jejich návštěvě převažují nad negativními.

5) UNESCO

Jedinečnost porovnávaných destinací dokládá i zápis na seznam světového dědictví UNESCO, v případě Národního parku Tongariro zařazení na seznamu světového přírodního i kulturního dědictví UNESCO přináší celosvětovou pozornost a jedinečnost., v případě ledovců jde o zápis na seznam světového přírodního dědictví v rámci celé oblasti South West New Zealand. Rotorua sice na tomto seznamu světového dědictví UNESCO zapsána není, ale svoji jedinečnost a popularitu dokazuje počtem návštěvníků a svojí nabídkou produktů a služeb cestovního ruchu.

6) Regulace a omezení cestovního ruchu

V Rotorua je destinační management založen především na spoluúčasti maorských obyvatel na rozhodování a rozvoji. V prvé řadě je uplatňováno právo Maorů na jejich území jako původních obyvatel. Samotné město Rotorua je však zcela běžným městem v západním stylu se všemi vymoženostmi, jakými jsou nadnárodní řetězce a nejrůznější komerční aktivity. Atraktivity cestovního ruchu mezi sebou bojují o návštěvníky až příliš dravým způsobem, který není v souladu s udržitelným cestovním ruchem. Ke vzniku nových atraktivit spojených

s geotermálními jevy není přistupováno vždy s citem a destinační management selhává. Tento pohled se týká celého města jako celku, situace v jednotlivých atraktivitách je různá a například ve Waimangu Eco-geothermal park je zcela odlišná a vhodná následování. V oblasti nejsou zavedeny žádné omezující regulace, které by měly zásadní vliv na rozvoj cestovního ruchu, jako třeba počtu návštěvníků.

V národním parku Tongariro jsou ovšem regulace zavedeny na každém kroku. Oblast je specifická svojí výjimečností, jak bylo uvedeno v kapitole 5.2.2. Regulace se týkají jak návštěvníků (vytýčené trasy, omezení přístup a příjezd, malá kapacita ubytování), tak i přírody samotné (boj s invazivními druhy, nestálost podloží). Obojí se děje v souladu se záměry správy národního parku, kdy prioritou je ochrana původních zdrojů (přírodních i kulturních). Omezení již byla zavedena ve smyslu rozšiřování nabídky produktů cestovního ruchu v nejexponovanějších částech národního parku (lyžování, ubytování, vícedenní treky). V současné době je patrně největším tématem o omezení počtu návštěvníků regulace spojená s Tongariro Alpine Crossing.

Regulace u ledovců Fox a Franz Josef je částečně zapříčiněna velikostí území, na kterých se rozkládají samotná města, ty tak nemohou v plné míře rozvíjet zejména nabídku ubytování. Omezení jsou ale hlavně nutná v souvislosti s poměrně dramatickými změnami, které probíhají na ledovcích (odtávání ledovců) a tak díky tomu byl v posledních letech prakticky znemožněn přístup na ledovce v oblasti jejich terminálů pro pěší turisty, což s sebou přineslo snížení jejich počtu.

Z uvedených příkladů vyplývá, že nejvážnější situace je v oblasti ledovců Fox a Franz Josef, kde došlo k samoregulaci cestovního ruchu, což je ovšem dost zásadní jev, neboť na cestovním ruchu stojí ekonomika celé oblasti a nahradit tyto výpadky nebude snadné.

Změny ledovců v letech 2008 a 2012 jsou zachyceny i na obrázku 11. Ten dokládá obrovský úbytek ledu v krátkém časovém horizontu a je patrné, že změny jsou velice dynamické. Při první autorově návštěvě destinace v roce 2003 nebyly kromě výstražných cedulí před terminály obou ledovců žádné zátarasy, bariéry, lana. V současné době ledovce terminují o několik stovek metrů výše ve svazích údolí.

Obrázek 11 Výrazná změna v délce a objemu ledovců mezi lety 2008 a 2012.

Zdroj: [27]

5.4 WWOOF

V celé řadě zemí je dnes velice populární cestování s určitým podílem dobrovolnictví. Jednou takovou formou je účast v programu WWOOF. Autor získal zkušenosti s tímto druhem cestování právě na Novém Zélandu. Fungování je založeno na vzájemné výměně zdrojů – ubytování, strava a informace na jedné straně a pracovní síla na druhé straně. Po zaplacení registračního příspěvku se člen dostane k databázi (dříve v knižní podobě, dnes na internetu), kde si sám vybere pro něho vhodnou, zajímavou destinaci (lokalitu) a sám kontaktuje potenciální hostitele. Poté už vše záleží na vzájemné domluvě. Výměnou za čtyři až šest hodin práce denně je poskytováno ubytování, strava a kontakt s místními obyvateli, získání informací, které jinde nejsou k dispozici. Druh práce může být různý,

ale základní myšlenkou je práce na organických farmách, či alespoň zahradnické nebo zemědělské práce používající permakulturních přístupů. Postupem času se v různých obměnách nyní jedná v podstatě o jakoukoliv vzájemnou výměnu dle dohody.

V rámci cest na Nový Zéland se v projektu WWOOF autor zúčastnil pobytu na organické farmě blízko městečka Kerikeri na severu Severního ostrova pěstující avokáda a olivy (rovněž chov ovcí). V té době byl počet wwooferů na farmě dalších 7 lidí z Japonska, USA, Francie, Německa. Účastnici pracovali 6 hodin denně při sázení nových avokádových stromů – pomoc s vytýčením řad, výkopové práce v těžkém kamenném podloží, sázení stromků, příprava zavlažovacích rozvodů a ochranných pletiv.

Bonusem účasti je v první řadě kontakt s podobně smýšlejícími lidmi, ať již hostiteli či spolupracovníky, cestovateli (seznámení se nejen s místní kulturou, ale i pohledem jiných národů na Nový Zéland). Smyslem takového pobytu je poznání a setkání. Z pohledu udržitelného cestovního ruchu je takový druh cestování šetrný a přínosný, účastník cestovního ruchu vypomůže a zanechá za sebou kus práce, tedy viditelnou stopu ovšem v pozitivním smyslu. Příležitostí k takové formě cestování je Novém Zélandě vskutku dostatek.

V rámci dalších pobytů prostřednictvím WWOOF byla vykonávaná výpomoc se zahradou u rodinného domu či výpomoc v hostelu, což dokládá skutečnost, že původní myšlenka WWOOF již byla rozšířena a modifikována i na jiné obory.

5.5 Shrnutí výsledků

Oblast Rotorua je závislá na udržování kulturních tradic maorských obyvatel a na geotermální činnosti. Zejména v minulosti se nebral ohled na to, že projevy geotermální činnosti, by mohly v budoucnu přestat nebo se snížit její frekvence. Příroda je v tomto ohledu poměrně křehká a citlivá. Je jasné, že když se bude neúměrně zasahovat do podloží, nově vrtat, hloubit, tak se naruší stávající systém proudění a intenzity vod a plynů. Návštěvnost v oblasti je až příliš vysoká, proto by měli být návštěvníci více rozptýleni a to je hlavním úkolem pro management

(zaměřením na jiné aktivity, jako jsou rybaření, pěší turistika, cykloturistika, vytvořením společné vstupenky, poskytnutím provázaných slev a vytvářením výhodných mimosezónních package). Maorská tradice se i přes velkou snahu o její udržení bude patrně vytrácet, neboť dnešní mladí Maoři už nemají vždy zájem o to, co dělali jejich předkové, a stávají se tak součástí dnešní konzumní společnosti a raději se stěhují jinam za lepší prací. Není to sice záležitost několika nejbližších let, ale z hlediska udržitelného cestovního ruchu se jeví jako nesplnitelné zachovat takovou rozmanitost v počtu míst, kde se interaktivně návštěvníci seznamují s maorskou kulturou při folklorních představeních.

Oblast národního parku Tongariro je sice prostorově o dost větší než oblast Rotorua, ale rovněž zde je problém s vysokou koncentrací návštěvníků v určitých oblastech – jednodenní treky a lyžařská střediska. Křehkost tamní přírody jaksi není na první pohled patrná a většina návštěvníků vidí skálu-horu-kameny, něco co je dost tvrdé na to, aby se to dalo zničit. Opak je ovšem pravdou. Na lávových polích, kde vrchní materiál není nikterak napevno přichycen, dochází k sesuvům půdy, erozi, velice snadno. Negativně se zde projevuje přemíra návštěvníků a to zejména v letní a zimní sezóně. Bohužel další terén vhodný k lyžování na Severním ostrově je pouze v národním parku Egmont, takže žádné velké rozptýlení návštěvníků ani jejich přesun jinam předpokládat nelze. Stejně se dá zhodnotit i situace ohledně vysokohorské turistiky, na Severním ostrově je zkrátka takových míst nedostatek. Správa národního parku Tongariro má ovšem jasně daný plán, že další aktivity v parku nebudou rozšiřovány a je třeba zabezpečit ochranu nejen nejcennějších oblastí v něm, ale celého parku. V národním parku Tongariro potenciál pro udržitelnost cestovního ruchu bezesporu je a lze ho udržet ve stavu současném za předpokladu, že se omezí zvyšování návštěvnosti a bude docházet k obnově původních rostlinných i živočišných druhů, při současném zamezení rozšiřování invazivních nepůvodních druhů, a dbát na vyváženost jejich rozsahu.

Oblast ledovců Fox a Franz Josef je z uvedených oblastí nejvíce izolovaná, přesto je i její návštěvnost poměrně vysoká. Z hlediska udržitelnosti je stejně jako národní park Tongariro velice náchylná na přírodní podmínky, ale projevy změn jsou zde rychlejší. Stačí, aby byl znemožněn přístup k terminálům ledovců v důsledku záplav, změny říčního toku, pádu kamenů a návštěvnost okamžitě poklesne,

protože většina návštěvníků míří právě k terminálům ledovců. V současné době ledovce stále ubývají a bude tento trend v nejbližší budoucnosti pokračovat [27]. Přístup k nim bude obtížnější. Cestovní ruch je zde závislý na i kapacitě ubytování, která nemá moc velké předpoklady ke zvyšování. Vzhledem k přírodním podmínkám a hustotě osídlení na Západním pobřeží se nedá, tak jako jinde, hledat ubytování v okolí. Návštěvník buď přenocuje v této destinaci, nebo ji navštíví pouze jako jednodenní exkurzi, jiná možnost zde není. Největší míra spolupráce všech zainteresovaných zájmových skupin by měla být patrna právě v oblasti ledovců Fox a Franz Josef, kde místní komunita je vtažena do dění kolem cestovního ruchu (i kdyby nechtěla), neboť vše podstatné se odehrává na celkem malém prostoru.

Vzhledem ke skutečnosti, že ve všech porovnávaných destinacích hraje nemalou roli DOC (nejméně v Rotorua, kde je ovšem zase většinově vlastnictví v rukou Maorů a ti mají pozitivní vztah ke kulturním i přírodním hodnotám), je předpoklad, že zásady udržitelného cestovního ruchu jsou a budou prosazovány. Ochrana přírodního i kulturního dědictví je na Novém Zélandu velkou prioritou a je považována za samozřejmost. Správa parků má v plánech řízení zakotveny takové body jakými jsou i poskytování příležitostí k rekreaci návštěvníků a udržitelný rozvoj cestovního ruchu na základě zákonů Nového Zélandu. Nicméně v každé oblasti musí být uplatňovány jiné principy - ubytovací kapacity lze rozšiřovat pouze v rámci Rotorua (regulace je ovšem nutná), neboť v obou ostatních je rozšíření prakticky nemožné v rámci zvolené destinace, rovněž možnost rozptýlení návštěvníků a jejich směrování k jiným aktivitám je závislé na počasí a ročním období, nebo omezení vstupu nelze uplatnit všude za stejných podmínek. Je třeba pečlivě a citlivě přistupovat k řešení konkrétní situace na základě předem schváleného dlouhodobého plánu.

Relevantní informace pro návštěvníky lze nejlépe nalézt na webových stránkách DOC nebo přímo v turistických informačních či návštěvnických centrech.

Na základě zjištění v kapitolách 5.2 a 5.3 se v rámci zhodnocení všech tří zkoumaných lokalit podařilo ověřit, že první vytýčená hypotéza, že Nový Zéland se dlouhodobě zaměřuje na udržitelný cestovní ruch a nabízí převážně přírodní

zajímavosti, je pravdivá. Nový Zéland svůj první národní park vyhlásil již v roce 1894[2] a to znamená, že již v té době si vláda uvědomila, že je třeba chránit svoje přírodní bohatství. Dalším významným mezníkem byl rok 1980, kdy byl schválen zákon o národních parcích (National Parks Act 1980). Jelikož je podstatná část chráněných území (včetně národních parků) pod přímou správou DOC, je zajištěna ochrana přírodních a kulturních hodnot Nového Zélandu dle plánů, které jsou sestaveny na základě udržitelného rozvoje a udržitelného cestovního ruchu v souladu se zákonem na ochranu zdrojů a směřují k ekologicky šetrnému turismu. Nový Zéland se je vědom svého jedinečného postavení v cestovním ruchu, že díky své izolovanosti nabízí exkluzivní produkt cestovního ruchu a také si dlouhodobě uvědomuje nutnost udržitelnosti a to nejen z důvodu cestovního ruchu, ale především v souvislosti s dědictvím předků pro budoucí potomky! Zákony jsou vydávány a aktualizovány v souladu s principy a doporučeními Agendy 21, k jejichž dodržování se Nový Zéland rovněž zavázal. Kampaň 100% PURE NEW ZEALAND a webové stránky centrály cestovního ruchu Nového Zélandu patří k nejlépe propracovaným stránkám v oboru. Stránky nabízejí bohatě prezentované informace o cestovním ruchu Nového Zélandu a přímé online propojení na poskytovatele služeb. Stránky poskytují interaktivní nástroje k plánování a rezervaci, speciální nabídky a informace, jež jsou zaměřeny dle preferencí potenciálních návštěvníků a nabízejí se ve více než dvaceti mutacích dle cílových trhů.

Rovněž tak druhá hypotéza, že Rotorua nabízí nejlepší seznámení s životem a kulturou Maorů, byla potvrzena. Nikde jinde na Novém Zélandu nelze najít tak komplexní a bohatě zastoupenou ukázku maorské kultury. Velké množství maorských vesnic nabízejících seznámení s životem a tradicemi Maorů v Rotorua je toho důkazem stejně jako přítomnost Te Puia – maorského kulturního centra (viz. kapitola 5.2.1). Ano, i jinde na Novém Zélandu se nachází ukázky života Maorů, ale snad kromě excelentního Muzea Te Papa ve Wellingtonu, se nelze tak podrobně, komplexně a zasvěceně s touto kulturou seznámit na jednom místě než v Rotorua. Jedinečnost destinace je dána i svým geografickým umístěním v oblasti

[2] Toho roku byl přijat zákon o vyhlášení národní parku

se silnými projevy vulkanické činnosti, což umocňuje poznání i z geologického pohledu na věc.

Naproti tomu třetí uvedená hypotéza, že národní park Tongariro se vyznačuje neporušenou přírodou, se nepotvrdila. Ačkoliv je velkou snahou DOC chránit toto významné území zapsané na seznamu přírodního i kulturního dědictví UNESCO, byly tam zavlečeny různé nepůvodní rostlinné i živočišné druhy, které silně mění původní krajinu a boj s nimi je pomalý. Velkým zásahem do neporušenosti přírody je i velká návštěvnost toho území. Úkolem návštěvnického managementu je rozptýlit návštěvníky i do okrajových částí národního parku či rozšířit jejich rozptýlení v rámci pobytu mimo hlavní sezóny, což není lehký úkol. Velký počet letních návštěvníků na jednodenních trecích způsobuje vytváření paralelních cest, sesuvy půdy, znečištění krajiny odpadky a zimní návštěvníci způsobují problém zejména v požadavcích na nové budování infrastruktury pro lyžování. Jak vyplývá z kapitoly 5.3 bod 1) počet návštěvníků, je únosnost území pro další rozvoj překročena.

Poslední položená hypotéza, že vzhledem k dobré dostupnosti bude návštěvnost ledovců Fox a Franz Josef růst byla vyvrácena. Relativně snadná dostupnost obou ledovců je totiž značně závislá na stavu ledovců. V posledních letech dochází k značnému ubývání (odtávání) ledovců, tím ke zhoršení přístupu k blízkosti ledovců či na ledovce samotné v rámci organizovaných prohlídek. Pakliže se návštěvníci nebudou schopni dostat do bezprostřední blízkosti ledovců, značná část jich tuto oblast nenavštíví (za předpokladu, že ne všichni jsou ochotni zaplatit za let helikoptérou). Nelze proto odvodit, že díky dostupnosti bude růst návštěvnost, i když je destinace mezi potenciálními návštěvníky populární. Dle poskytnutých údajů [31] je patrné, že omezení přístupnosti ledovců ubralo oblasti návštěvníky.

Udržitelný cestovní ruch není vytvářen pouze místní komunitou, managementem, poskytovateli služeb na jedné straně, ale na druhé straně rovněž samotnými návštěvníky destinace. Proto je důležité se podle toho v navštěvované destinaci chovat a mezi základní participaci na udržitelném cestovním ruchu by mělo patřit – využívání místních poskytovatelů služeb cestovního ruchu, nejlépe sdružených v určité asociaci se společným logem, strávit více času v místě než cestováním

samotným, zdržovat se jen na vyznačených cestách, neničit přírodní hodnoty (ani sběrem suvenýrů, rytím do skal), používat recyklovatelné produkty a jejich obaly či zbytky dále recyklovat, navázat kontakt s místní komunitou a respektovat její zvyky a tradice. Svým uvědomělým chováním se návštěvníci podílí na základních principech udržitelného cestovního ruchu – environmentálním, sociálním a ekonomickém.

6 Závěry a doporučení

Bakalářská práce seznamuje s udržitelným cestovním ruchem na Novém Zélandu. Potvrdilo se, že cestovní ruch na Novém Zélandu je všudypřítomný (jak vyplývá zejména z kapitol 5.1.3, 5.1.4 a 5.1.5). Nový Zéland nabízí převážně přírodní atraktivity a k jejich bližšímu poznání je potřeba cestovat (nebo toulat se) v pravém slova smyslu. Nový Zéland tak není destinací cestovního ruchu pro nám známé klasické pobytové zájezdy v hotelových komplexech většinou u moře. Z tohoto důvodu se propagace cestovního ruchu (marketing cestovního ruchu) odvíjí k zacílení na poznávací zájezdy či individuální cestování a je na ní kladen vysoký důraz. Tento závěr je patrný z výstupů kapitoly 5.1.3. I přes určitou odlehlost, časovou náročnost cesty a její cenu se lze setkat s individuálními návštěvníky více než je jinde obvyklé. Tím země získává lepší postavení z hlediska dodržování zásad udržitelného cestovního ruchu. Individuální cestovatelé mají ke zkoumané problematice blíže a více si uvědomují dopady svého chování. Pobyty jsou často i několikaměsíční a za tu dobu si lze uvědomit důležitost zachování a ochrany přírodních i kulturních památek.

Mnoho bakalářských prací na téma Nový Zéland v českém jazyce nebylo zpracováno, lze tak předpokládat, že by mohla být ku prospěchu potenciálním návštěvníkům, neboť přistupuje k analýze a komparaci tří pravděpodobných cílů každého potenciálního návštěvníka Nového Zélandu a zároveň může být dobrým vodítkem pro destinační management praktikující udržitelný cestovní ruch,

jelikož lze její závěry aplikovat i v podmínkách jiných destinací cestovního ruchu, zejména pak jevy uvedené v kapitolách 5.2.2 a 5.2.3.

Autor na základě dosažených výsledků (zjištění) doporučuje, aby DOC začal v zavádění přísnějších pravidel pro pohyb v nejvíce exponovaných oblastech, kde již nyní dochází k velké koncentraci návštěvníků, jak vyplývá z analýzy a komparace zkoumaných oblastí, omezením jejich počtu kvótami či alternativními produkty. Potenciálním návštěvníkům Nového Zélandu je doporučováno, aby se před započetím cesty seznámili s aktuálním stavem přístupu k ledovcům Fox a Franz Josef, pakliže ty jsou jejich cílem a aby vzali v potaz vysokou koncentraci návštěvníků v letní sezóně ve všech hlavních destinacích cestovního ruchu na celém Novém Zélandu. Destinační management by si měl trvale uvědomovat, že v cestovním ruchu nejde pouze o ekonomickou stránku věci, ale hodnotit své záměry komplexně a hledat kompromisy.

Výsledky práce ukazují, že základní princip udržitelného cestovního ruchu, jak je popisován v teoretické části, soulad mezi fyzickým, kulturním a ekonomickým prostředím, je nutností, tak aby byly zachovány hodnoty i pro budoucí generace.

7 Seznam použité literatury a jiných zdrojů

[1] BASILE, Jonathan. Geography 313: Geographies of New Zealand. In: *Jonathan Basile | Enjoy the website* [online]. ©2015 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: http://www.jonathanbasile.com/wp-content/uploads/2012/06/GEOG-313-TOURISM.pdf

[2] CIMLER, Richard et al. *Modul kognitivních, informatických a multioborových přístupů k udržitelnosti cestovního ruchu*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014, 157 s. ISBN 978-80-7435-328-4.

[3] Conservation Act 1987 No 65 (as at 01 August 2014): Public Act Contents. *New Zealand Legislation* [online]. 2014 [cit. 2014-12-10]. Dostupné z: http://www.legislation.govt.nz/act/public/1980/0066/latest/DLM36963.html?search=ts_act%40bill%40regulation%40deemedreg_national+parks+act_resel_25_a&p=1

[4] CORRIGAN, Helen et al. *Nový Zéland*. Vyd. 2., (rozš.). Překlad Josef Koval. V Praze: Ikar, 2008, 400 s. ISBN 978-80-249-0964-6.

[5] *Department of Conservation* [online]. 2014 [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: http://doc.govt.nz/

[6] Department of Conservation. National parks: Map of New Zealand: Parks and recreation. *Department of Conservation* [online]. 2015 [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: http://www.doc.govt.nz/parks-and-recreation/places-to-go/national-parks/

[7] Department of Conservation. Tongariro National Park. *Department of Conservation* [online]. 2015 [cit. 2015-01-03]. Dostupné z: http://www.doc.govt.nz/parks-and-recreation/places-to-go/central-north-island/places/tongariro-national-park/

[8] Department of Conservation. Tongariro National Park Management Plan. In: *Management plan series NP* [online]. 2006 [cit. 2014-12-11]. ISSN 0111-5804. Dostupné z: http://www.doc.govt.nz/about-us/our-policies-and-plans/national-park-management/tongariro-national-park-management-plan/

[9] Department of Conservation. West Coast Conservation Management Strategy Volume 1 2010-2020. In: *Department of Conservation* [online]. Hokitika, N.Z: Dept. of Conservation, West Coast Tai Poutini Conservancy, 2010 [cit. 2014-11-29]. ISBN 978-0-478-14720-9 ISSN 1178-1856. Dostupné z: http://www.doc.govt.nz/about-us/our-policies-and-plans/conservation-management-strategies/west-coast/

[10] Department of Conservation. Westland Tai Poutini National Park Management Plan 2001-2011. In: *Department of Conservation* [online]. Hokitika [N.Z.]: Dept. of Conservation, West Coast Conservancy, 2001, duben 2014 [cit. 2014-12-12]. ISBN 0-478-21990-3 ISSN 0113-3926. Dostupné z: http://www.doc.govt.nz/about-us/our-policies-and-plans/national-park-management/westland-tai-poutini/

[11] Department of Conservation. Westland Tai Poutini National Park: Places to visit in the West Coast. *Department of Conservation* [online]. 2015 [cit. 2015-03-28]. Dostupné z: http://www.doc.govt.nz/parks-and-recreation/places-to-go/west-coast/places/westland-tai-poutini-national-park/

[12] Freeworldmaps.net. Physical Map of New Zealand. *Free World Maps* [online]. 2014 [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: http://www.freeworldmaps.net/oceania/new-zealand/map.html

[13] Glacier Country Tourism Group. How are the Glaciers formed?. *Visitor Guide Fox Glacier & Franz Josef Glacier Accommodation West Coast New Zealand* [online]. 2015 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: http://www.glaciercountry.co.nz/explore-our-regions/how-are-the-glaciers-formed/

[14] Glacier Country Tourism Group. New Zealand Glaciology – Glaciers in New Zealand. *Visitor Guide Fox Glacier & Franz Josef Glacier Accommodation West Coast New Zealand* [online]. 2015 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: http://www.glaciercountry.co.nz/explore-our-regions/how-are-the-glaciers-formed/glaciology/

[15] GNS Science. About Glaciers - FAQs. *GNS Science* [online]. ©2009 [cit. 2014-12-12]. Dostupné z: http://www.gns.cri.nz/Home/Learning/Science-Topics/Ice-Snow/About-Glaciers

[16] Hells Gate. *Rotorua geothermal attraction and Rotorua Spa - Hellsgate geothermal park and Mud Bath Spa* [online]. ©2012 [cit. 2014-12-12]. Dostupné z: http://www.hellsgate.co.nz/

[17] MACPHERSON, Liz. STATISTICS NEW ZEALAND. *2013 Census Usually Resident Population Counts*. 15. 10. 2013. ISBN ISBN 978-0-478-40855-3. Dostupné z: http://www.stats.govt.nz/~/media/Statistics/Browse%20for%20stats/2013CensusUsuallyResidentPopulationCounts/HOTP2013Census/2013-census-urpc-tables.xls

[18] MCSAVENEY, Eileen. Glaciers and glaciation: Glaciers and people. In: *Te Ara Encyclopedia of New Zealand* [online]. 13. 7. 2012 [cit. 2014-11-20]. Dostupné z: http://www.teara.govt.nz/en/glaciers-and-glaciation/page-5

[19] Ministry of Business, Innovation and Employment. Key Tourism Statistics. *Ministry of Economic Development* [online]. 2014, November 2014 [cit. 2014-12-12]. Dostupné z: http://www.med.govt.nz/about-us/pdf-library/tourism-publications/KeyTourismStatistics.pdf

[20] National Parks Act 1980. *New Zealand Legislation* [online]. 2014 [cit. 2014-12-20]. Dostupné z: http://www.legislation.govt.nz/act/public/1980/0066/latest/DLM36963.html?src=qs

[21] New Zealand Tourism Board. Our Role and Capability. *Tourism New Zealand* [online]. ©1999-2010 [cit. 2015-02-27]. Dostupné z: http://www.tourismnewzealand.com/about-us/what-we-do/our-role/

[22] Official site for Tourism New Zealand. New Zealand people. *Welcome to New Zealand: Official site for Tourism New Zealand* [online]. 2015 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: http://www.newzealand.com/int/feature/new-zealand-people/

[23] ORIEŠKA, Ján. *Služby v cestovním ruchu*. 1. vyd. Praha: Idea servis, 2010, 405 s. ISBN 978-808-5970-685.

[24] PALATKOVÁ, Monika. *Mezinárodní cestovní ruch: analýza pozice turismu ve světové ekonomice: význam turismu v mezinárodních ekonomických vztazích: evropská integrace a mezinárodní turismus*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 221 s. ISBN 978-80-247-3750-8.

[25] PÁSKOVÁ, Martina. *Udržitelnost cestovního ruchu*. 3. vyd., přeprac. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014, 335 s. ISBN 978-80-7435-329-1.

[26] Polynesianspa.co.nz. *Rotorua Day Spa, Hot Pools, Massage & Wellness Centre* [online]. ©2015 [cit. 2015-03-10]. Dostupné z: http://www.polynesianspa.co.nz/

[27] PURDIE, Heather. Glacier Retreat and Tourism: Insights from New Zealand. In: *Mountain Research and Development* [online]. 2013, s. 463-472 [cit. 2015-04-02]. DOI: 10.1659/mrd-journal-d-12-00073.1. Dostupné z: http://www.bioone.org/doi/full/10.1659/MRD-JOURNAL-D-12-00073.1

[28] RAWLINGS-WAY, Charles et al. *Nový Zéland*. 1. české vyd. Překlad K. H. Doutná, Petr Hnilo, Tereza Horvátová. Praha: Svojtka, 2013, 726 s. Z řady průvodců Lonely Planet. ISBN 978-80-256-0903-3.

[29] ROTORUA NZ. Geothermal New Zealand Volcanic Eruption New Zealand Geysers. *Waimangu Volcanic Valley Rotorua Thermal Attractions Sightseeing Rotorua NZ* [online]. 2014 [cit. 2014-12-12]. Dostupné z:

http://www.waimangu.co.nz/waimangu-volcanic-valley/nature-tourism_idl=1_idt=5132_id=22961_.html

[30] RotoruaNZ. Key Facts about Rotorua: Rotorua weather. *Rotorua NZ: What to do in Rotorua New Zealand* [online]. ©2014 [cit. 2014-11-20]. Dostupné z: http://www.rotoruanz.com/media/key-facts/

[31] SINGLETON, Ian. <isingleton@doc.govt.nz>. 2015-03-30. Visitor numbers. [Email, Benjamin Křikava]. <benjamin.k@seznam.cz>.

[32] SINGLETON, Ian. <isingleton@doc.govt.nz>. 2015-03-31. Visitor numbers. [Email, Benjamin Křikava]. <benjamin.k@seznam.cz>.

[33] SLEEMAN, Ray. The Impact of Tourism on Small New Zealand Communities. *Tourism and Leisure Group* [online]. August 2009, issue 005 [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: http://tourismleisuregroup.co.nz/downloads/Client%20Sit.pdf

[34] STATISTICS NEW ZEALAND. 2013 Census QuickStats about a place: Rotorua district: Population and dwellings. *Statistics New Zealand* [online]. 2013 [cit. 2014-12-12]. Dostupné z: http://www.stats.govt.nz/Census/2013-census/profile-and-summary-reports/quickstats-about-a-place.aspx?request_value=13918&tabname=Populationanddwellings

[35] SYNEK, Jaroslav, Jan PETRÁNEK a Vladimír SMETANA. Ledovec. In: *Geologická encyklopedie* [online]. ©2007 [cit. 2014-11-07]. Dostupné z: http://www.geology.cz/aplikace/encyklopedie/term.pl?ledovec

[36] ŠÍPEK, Jiří a Jiří ŠTÝRSKÝ. *Kapitoly z geopsychologie: (psychologicko-sociologické souvislosti cestování, turistiky a rekreace)*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2007, 152 s. ISBN 978-80-7041-813-0.

[37] ŠTÝRSKÝ, Jiří a Jiří ŠÍPEK. *Geograficko psychologické souvislosti cestování, turistiky a rekreace: kapitoly z geopsychologie*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2011, 164 s. Recenzované monografie. ISBN 978-80-7435-114-3.

[38] Tamakimaorivillage.co.nz. *Tamaki Maori Village Rotorua: Rotorua's Best Maori Culture Experience!* [online]. 2014 [cit. 2014-12-12]. Dostupné z: http://www.tamakimaorivillage.co.nz/rotoruawelcome

[39] Teppuia.com. *Rotorua Attractions, Te Puia, Maori Culture, Whakarewarewa* [online]. ©2015 [cit. 2015-01-20]. Dostupné z: http://www.tepuia.com/

[40] Tourism New Zealand. Campaign and Activity. *Tourism New Zealand* [online]. ©1999-2010 [cit. 2014-12-20]. Dostupné z:

http://www.tourismnewzealand.com/about-us/what-we-do/campaign-and-activity/

[41] TOURISM RESOURCE CONSULTANTS. Glacier country: issues & options for product. In: *The West Coast New Zealand Official Website* [online]. 2007 [cit. 2014-11-10]. Dostupné z: http://www.westcoastnz.com/content/library/glacier_country_issues_and_options_report_091107_.pdf

[42] UNESCO. Te Wahipounamu – South West New Zealand. *UNESCO* [online]. ©1992-2015 [cit. 2015-02-02]. Dostupné z: http://whc.unesco.org/en/list/551

[43] UNWTO. Understanding Tourism: Basic Glossary. *World Tourism Organization UNWTO: Committed to Tourism, Travel and the Millennium Development Goals* [online]. 2014 [cit. 2014-12-10]. Dostupné z: http://media.unwto.org/content/understanding-tourism-basic-glossary

[44] Waiotapu.co.nz. Lady Knox Geyser. *Waiotapu Thermal Wonderland | Rotorua, NZ* [online]. 2015 [cit. 2015-01-07]. Dostupné z: http://www.waiotapu.co.nz/attractions/lady-knox-geyser/

[45] WALROND, Carl. Natural environment: Fauna. In: *Te Ara Encyclopedia of New Zealand* [online]. 1. 4. 2015 [cit. 2015-04-03]. Dostupné z: http://www.teara.govt.nz/en/natural-environment/page-5

[46] WALROND, Carl. Natural environment: Geography and geology. In: *Te Ara Encyclopedia of New Zealand* [online]. 2. 2. 2015 [cit. 2015-03-11]. Dostupné z: http://www.teara.govt.nz/en/natural-environment/page-1

[47] Whakarewarewa Thermal Village Tours. *Whakarewarewa The Living Maori Village: Maori Attractions Rotorua* [online]. ©2013 [cit. 2014-12-10]. Dostupné z: http://www.whakarewarewa.com/

[48] WILSON, Jude et al. 'Last chance tourism' at the Franz Josef and Fox Glaciers, Westland Tai Poutini National Park: a survey of visitor experience. In: *Lincoln University. LEaP* [online]. 2014 [cit. 2015-03-28]. Land Environment and People Research Paper ; no. 33. ISSN 0113-3926. ISSN 1172-0859. Dostupné z: http://hdl.handle.net/10182/580

[49] ZELENKA, Josef a Martina PÁSKOVÁ. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Kompletně přeprac. a dopl. 2. vyd. Praha: Linde Praha, 2012, 768 s. ISBN 978-80-7201-880-2.

[50] ZELENKA, Josef et al. *Udržitelný cestovní ruch: management cestovního ruchu v chráněných územích*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2013, 327 s. ISBN 978-80-7435-244-7.

8 Zadání práce

FIM UHK
UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ
Fakulta informatiky a managementu
Rokitanského 62, 500 03 Hradec Králové, tel: 493 331 111, fax: 493 332 235

Zadání k závěrečné práci

Jméno a příjmení studenta: **Benjamin Křikava**

Obor studia: Management cestovního ruchu
Jméno a příjmení vedoucího práce: **Jiří Štyrský**

Název práce:
Zhodnocení potenciálu CR vybrané turistické destinace - Nový Zéland

Název práce v AJ:
Evaluation of the Tourism Potential of Selected Tourist destination - New Zealand

Podtitul práce:
Komparace Severního a Jižního ostrova z hlediska udržitelnosti CR

Podtitul práce v AJ:
Comparison of the North island and the South Island from the point of view of Sustainable Tourism

Cíl práce: Zhodnocení potenciálu, porovnání předpokladů a důsledků udržitelného cestovního ruchu ve vybraných destinacích ostrovů – oblast Rotorua/Taupo a ledovců na západním pobřeží Jižního ostrova.

Osnova práce:
1. Úvod
a) Literární rešerše hlavních použitých zdrojů
b) Rozvedení cíle a metodiky práce, objasnění k čemu chce autor dojít, co chce dokazovat či vyvrátit v rámci daného tématu se zaměřením na vybrané destinace obou ostrovů včetně následujících hypotéz:
- Nový Zéland se zaměřuje dlouhodobě na udržitelný cestovní ruch a nabízí převážně přírodní zajímavosti
- Rotorua nabízí nejlepší seznámení s životem a kulturou Maorů
- Národní park Tongariro se vyznačuje neporušenou přírodou
- Ledovce Fox a Franz Josef jsou nejníže položenými ledovci na světě
c) Teoretická východiska v praktické části a v řešení hypotéz
d) Teoretická východiska - charakteristika nejdůležitějších pojmů vztahujících se k tématu
2. Hlavní část práce
a) Charakteristika území a historické minimum - potenciál rozvoje, předpoklady, udržitelný cestovní ruch
b) Praktická část - zhodnocení a porovnání vybraných destinací z hlediska udržitelného rozvoje, vlastní zkušenost autora (pobyt, WWOOF)
c) Shrnutí výsledků
3. Závěry a doporučení
4. Seznam použité literatury a internetových zdrojů
5. Přílohy - fotografie, mapy
6. Časový harmonogram
a) Vypracování praktické části do 31. 12. 2014
b) Vypracování hrubé verze práce do 31. 1. 2015

Projednáno dne: 9. 10. 2014

Podpis studenta

Podpis vedoucího práce